

HRVATSKA PANEUROPSKA UNIJA
FOEDUS PANEUROPAEUM CROATICUM

Glas

BROJ 13 • PROSINAC 1999. • GODINA IV

PANEUROPE

SKUPŠTINA HRVATSKE PANEUROPSKE UNIJE U OSIJEKU I VUKOVARU

Upravo se navršilo osam godina otkada smo 1991. uz pomoć naših prijatelja iz međunarodnoga pokreta i zaslužnih Hrvata iz svijeta osnovali Hrvatsku paneuropsku uniju u Zagrebu. Otada se ona razgranala u ogranke od Slavonije preko spojnice hrvatskoga Sjevera i Juga u Karlovcu do Istre i Dalmacije. Isto se tako, u granicama raspoloživih snaga, razgranao i njen međunarodni rad na dobru naše uže i šire domovine, Hrvatske i Europe.

I Hrvatska je od nepoznate i nepriznate zemlje 1991. prešla u tim godinama put do države priznate u Europskoj uniji i u cijelome svijetu, koja danas stoji pred izazovima suvremenoga svijeta, izazovima vrijednosti demokracije, pravne države, ljudskih prava i održanja prirode kao osnove svekolikoga života.

Upravo će se navršiti osam godina kako je ovdje, u istočnoj Slavoniji i Srijemu, u gradovima domaćinima naše godišnje Skupštine, Osijeku i Vukovaru, nada i vjera u taj razvoj i u slobodu Hrvatske i njenu europsku budućnost plaćena golemim žrtvama podnesenim s hrabrošću i ponosom koji su iznenadili svijet, koji su zaustavili i okrenuli tijek rata. Još uvijek nisu svi preboljeli to iznenađenje, još se uvijek u međunarodnoj zajednici ne može

lako naići na razumijevanje ako se obrana Vukovara i podnesene žrtve usporede sa sličnim povijesnim tragedijama u kojima su se začimale kasnije pobjede slobode: sa slično neravnopravnim bitkama kod Thermopyla 480. pr. Khr. ili kod Szigeta lj. g. 1566. A ipak smo mi u Hrvatskoj bili svjedoci povijesti koju drugi u nadi da žive na kraju povijesti nisu htjeli vidjeti ni razumjeti.

Upravo je ovdje u Vukovaru i Osijeku u istočnoj Sla-

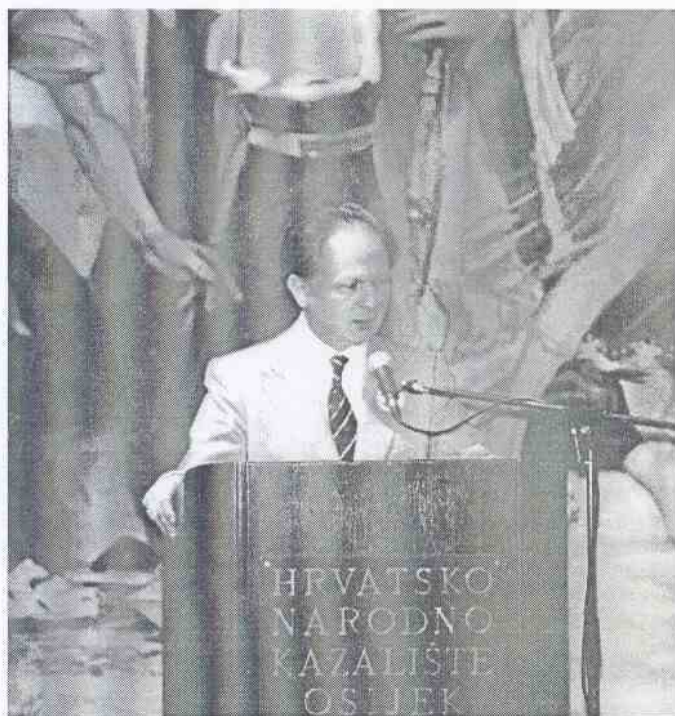
voniji započeo rat protiv Hrvatske, a zatim i protiv Bosne i Hercegovine, koji je napokon ovdje i završio konačnom reintegracijom istočnoslavonskih, baranjskih i srijemskih dijelova zemlje u cjelovitu Republiku Hrvatsku. Stat ćemo na tlo posvećeno stradanjem, trpljenjem nepravde i zločina i konačnom pobjedom nad njima. Na tlo ko-

je poziva na odgovornost za budućnost radi koje su tolike patnje prepaćene, a vjera ipak sačuvana u vrijednosti tolike da ih ne mogu platiti "sva srebra, sva zlata, svi ljudski životi". Golema je odgovornost za te vrijednosti u Hrvatskoj, a i u Europi i svijetu.

Danas taj osmogodišnji ciklus ima i drugo posebno značenje. On označuje stradanja Hrvatske i njenih građana. A u blizini Hrvatske upravo kulminira razvoj

Pozdravni govor predsjednika HPEU prof. dr. Mislava Ježića

dogadaja u drugome, još dužemu ciklusu stradanja Albanaca na Kosovu. Tamo se konačna kriza nekadašnje savezne države Jugoslavije začela, politički se izrazila ukidanjem autonomije pokrajina Kosova i Vojvodine na koje međunarodna zajednica tada nije reagirala, kristalizirala se u zloupotrijebljenoj proslavi sedamstote obljetnice kosovske bitke pred deset godina, a sada se na kraju lanca ratova koji su uslijedili vjerojatno završava vojnim zahvatom Sjeveroatlantskoga saveza u leglo politike istrjebljenja, progona i nasilne asimilacije susjednih naroda koju vlastiti, srpski narod plaća totalitarnim jarmom u vlastitoj zemlji.

Izašavši iz toga poročnoga kruga, mi se u Hrvatskoj usuđujemo nadati da je došlo vrijeme da se izgrađuje opustošena zemlja, da se grade domovi prognanicima i ustanove slobodnoga društva građanima. Da se ne popušta u naporima, jer još ništa nije konačno postignuto, ali da se već i uživa u životu u slobodi za koju se i dalje treba stalno zalagati. Da se razvija gospodarstvo, da se gradi blagostanje, ali da se to čini u granicama pravde i pravne države, da se ne okrene u svoju suprotnost, u bijedu i neslobodu. Jer je golema odgovornost za vrijednosti koje su tako skupo plaćene. Zato se i sastajemo ovdje, gdje je ta pouka utjelovljena u svakoj opustošenoj kući i životu.

Usuđujemo se nadati da je došlo vrijeme da prenosimo bez zaprjeka najvrjednije zaslade uljuđenoga i slobodnoga svijeta u svoju domovinu, i da nju približavamo tomu svijetu i reintegriramo u nj, ali nikada neće doći vrijeme da se to čini bez mjere i mjerila za dobro i zlo, bez vlastite odgovornosti sa-

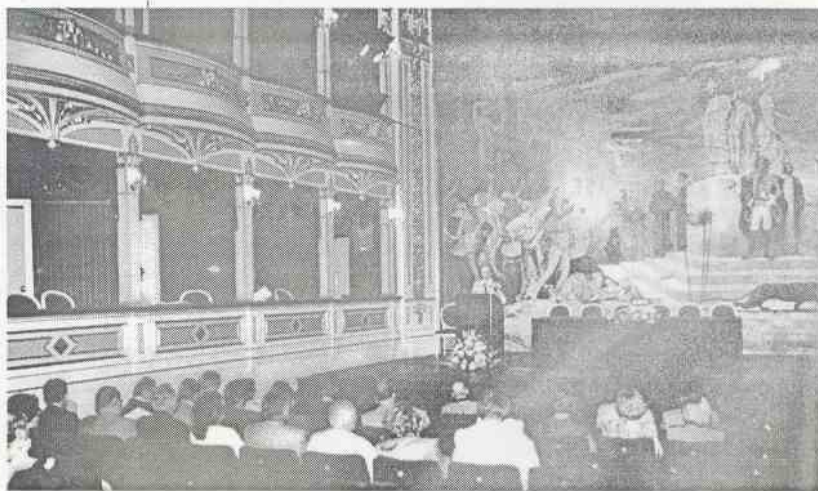
mim oslanjanjem na druge. To se čini u suradnji s drugima, a niti u potčinjavanju niti u nametanju. Hrvatska je paneuropska unija naišla na takvu suradnju u Međunarodnoj paneuropskoj uniji, na razumijevanje, potporu i snažnu podršku, ali bez nametanja ili traženja potčinjavanja. Paneuropska zamisao obuhvaća polja politike i gospodarstva, zdušno se zalaže na njima za europsko ujedinjavanje i blagostanje, ali utemeljuje svoje nazore na temeljnim vrijednostima europske tradicije koje vuku svoje korijene još od grčke mudrosti, rimskoga prava i kršćanske vjere, a da ništa nisu izgubile na aktualnosti u današnjim raspravama o demokraciji, pravnoj državi i ljudskome dostojanstvu. Samo se na duhovnim vrijednostima može utemeljiti valjana uporaba materijalnih vrijednota.

Zato smo i mi zamislili da svoju skupštinu ove godine, 1999., posvetimo izazovima 21. stoljeća i trećega tisućljeća koji stoje pred našom domovinom, pred Europom i pred svijetom na kraju 20. stoljeća, stoljeća koje je najveći materijalni i tehnički napredak u poznatoj povijesti platilo najvećim ratovima i pustošenjima kulturne baštine i prirode u povijesti.

Zato smo ovdje, u Vukovaru. I zato smo zamislili da posjet napaćenom i porušenom gradu, simbolu stradanja na kraju stoljeća, upotpunimo svetkovinom glazbe, kulture i baštine koju je taj srednjoeuropski grad njegovao pod svojim sjenovitim baroknim trijemovima prije nego što ga je zahvatio vjor pustošenja, istrjebljivanja i progona. A u Osijeku, kulturnom i gospodarskom središtu Slavonije, u prekrasno obnovljenoj dvorani Hrvatskog narodnog kazališta održat ćemo radni dio naše Skupštine.

Paneuropska unija želi u granicama svojih snaga pridonijeti tomu da se napaćenim zemljama Europe, poput Hrvatske, kao i napaćenim dijelovima svijeta, vrati pravo na život, na slobodu, na baštinu, na povezanost sa svijetom, na ljepotu i na radost. I da se zajednička budućnost i blagostanje Europe i svijeta grade na slobodi, na vrijednostima i na istini.

Prof. dr. Mislav Ježić

Skupština je održana u obnovljenoj dvorani Hrvatskog narodnog kazališta Osijek

OSIJEK 18. - 20. 6. 1999.

Godišnja skupština HPEU

Petak 18. 6. 99. 19,00 h - otvaranje skupštine, pozdravni govori

Skupština Hrvatske paneuropske unije održana je u Osijeku u dvorani Hrvatskog narodnog kazališta, a dio programa održao se u Vukovaru i Aljmašu. Program je započeo simpozijem "Europsko proljeće u HBH trokutu" u organizaciji Ogranka Osječko-baranjske županije, zatim otvaranjem Festivala komorne glazbe u Vukovaru, a u večernjim satima otvaranjem Skupštine i pozdravnim govorima gostiju. Svečani dio Skupštine bavio se razradom teme "Izazovi 21. stoljeća za Europu i Paneuropsku uniju", a radni izvješćima, planovima i izborima novih radnih tijela. Skupština kojoj je prisustvovalo stotinjak članova i gostiju iz inozemstva završena je svetom misom u porušenoj crkvi Gospe od Utočišta u Aljmašu i razgledavanjem Vukovara. U nastavku donosimo izvode iz zapisnika otvaranja i svečanog dijela Skupštine.

Prof. dr. Mislav Ježić,
predsjednik HPEU

Poštovane gospođe i gospodo, cijenjeni gosti, dragi domaćini, poštovani članovi međunarodne PEU, HPEU, dragi predstavnici hrvatskih državnih institucija, županijskih i gradskih dozvolite da vas pozdravim u ime HPEU. Večeras otvaramo našu opću skupštinu i na tom otvorenju prvo ćemo izabrati Radno predsjedništvo.

Za radno predsjedništvo predlažem: glavnoga tajnika HPEU g. B. Bebeka kao predsjedavatelja, za članove g. M. Ponsa, supredsjednika PEU Švicarske, g. R. Klouceka, člana Predsjedništva PEU Austrije i g. Istvana Pavu, dopredsjednika PEU Mađarske.

Prijedlog je jednoglasno prihvaćen.

Pozdravio bih naše goste iz Paneuropske unije iz inozemstva: prvo dr. Otta von Habsburg, predsjednika MPEU, g. B. Posselta, predsjednika PEU Njemačke i ostale članove delegacije PEU Njemačke, g. Marca Ponsa i g. Andréa Poulina, supredsjednike PEU Švicarske, prof. F. Bučara, predsjednika PEU Slovenije, mr. Istvana Pavu, dopredsjednika PEU Mađarske, gđu Anu Grünwald i gđu Veghelyi, članove grupe PEU iz Pécsi,

g. Bernharda Brantla, dosadašnjega predsjednika Mladeži PEU Bavarske, g. R. Klouceka, člana Predsjedništva PEU Austrije. Također pozdravljam g. B. Kaleba kao izaslanika ministra kulture mr. B. Biškupića, dr. Mladena Andrića, ravnatelja Diplomatske akademije MVP RH, g. dr. M. Biglbauera, predsjednika HPEU Osijeka i našega domaćina u Osijeku, dr. M. Pavana, predsjednika ogranka HPEU Karlovac, prof. D. Kempf a, predsjednika ogranka HPEU Požege i g. Ivana Kneževića, predsjednika ogranka HPEU Split.

Sjednicu dalje vodi predsjedavatelj, dr. B. Bebek.

Dr. Mihajlo Biglbauer
predsjednika HPEU Osijeka

Vaša visosti, poštovani gospodine predsjedniče HPEU, poštovani uzvanici, visoki gosti, duhovni, društveni, znan-

Radno predsjedništvo: R. Kloucek, M. Pons, B. Bebek i Istvan Pava

stveni, kulturni i politički djelatnici, dragi paneuropski prijatelji iz domovine i Europe, dame i gospodo. Dobro došli u naš grad, u deltu Drave, Dunava i Save, tj. Slavoniju, Baranju i Srijem, kolijevku i znak gospodarskog, kulturnog i duhovnog raspoznavanja matične zajednice hrvatskog naroda od 7. do 20. za 21. stoljeće u europskom civilizacijskom krugu. Zahvaljujem se na vašem doprinosu u radu Simpozija i paneuropskog znanstvenog, kulturnog, duhovnog i društvenog foruma. Osobito se radujemo virtualnom druženju sa vama na happeningu paneuropskog foruma s ciljem iznalaženja novih etičkih, evolucijskih i ekumenskih odgovora na izazove 21. stoljeća. Produblјivanje i oplemenјivanje postojećih i novih prijateljskih odnosa postaje imperativ naših susreta u Osijeku, Vukovaru i Aljmašu. U ime vaših paneuropskih prijatelja iz Osijeka i Osječko-baranjske županije srdačno vas pozdravljam.

Branimir Kaleb
pomoćnik ministra kulture RH

Štovane dame i gospodo, pozdravljam vas u ime Ministarstva kulture RH i ministra mr. B. Biškupića. Posebno pozdravljam naše drage goste koji se nalaze u Hrvatskoj, g. dr. Otta von Habsburga i g. predsjednika HPEU g. Mislava Ježića. Hrvatska, kao mala zemlja, suočena je

od svog postanka s problemom čuvanja svojeg kulturnog identiteta. Nije lako jednom narodu koji se nalazi ovdje na vjetrometini svjetske i europske povijesti kulture sačuvati je. Zato je Hrvatima vrlo bitno i važno sačuvati svaku crkvicu iz 8. 9. ili 11. stoljeća jer su one znak našeg identiteta, imena i naše budućnosti.

Mi u Ministarstvu kulture polazimo od one činjenice i rekli bismo aksioma da se budućnost naroda ne nalazi u dossierima vlada nego u prošlosti i kulturi naroda. Vi se ovdje, posebno mislim na naše goste, nalazite na prostoru Hrvatske gdje je Europa uvijek bila prisutna Ovdje i u Vukovaru vidjeli ste koliko su Hrvati stradavali, ne samo oni kao ljudi i pripadnici svojega naroda, nego i koliko je stradavala kultura. Ali isto tako oduvijek su na ovim prostorima zajedno s Hrvatima živjeli pripadnici ostalih europskih naroda: Nijemci, Mađari, Česi, Slovaci, Talijani, Srbi, Romi i ostali. Uvijek se na ovim prostorima istočne Slavonije, između Drave, Dunava i Save Hrvatska osjećala Europom i to je i bila. I u to ime, da doživite ovdje u istočnoj Slavoniji taj kulturni identitet Hrvatske, multietnički identitet, ja vas još jednom pozdravljam u ime Ministarstva kulture i ministra Bože Biškupića.

Dr. Mladen Andrić,

ravnatelj Diplomatske akademije MVRH

Gospodine predsjedavajući, štovani g. nadvojvodo, g. predsjedniče, štovane dame i gospodo uzvanici i sudionici ovog paneuropskog skupa. Osobita mi je čast pozdraviti vas u svoje ime, u ime Ministarstva vanjskih poslova RH i u osobno ime ministra dr. Mate Granića koji je sada na službenom boravku malo dalje od Europe, ali doista na neki način i tamo s mislima ovdje s ovim paneuropskim idejama koje vi na ovako dinamičan i kontinuiran način pokušavate širiti i ovdje u Osijeku i Vukovaru danas i sljedećih dana. Hvala lijepa.

Stephan Baier

član delegacije PEU Njemačke

Dragi hrvatski prijatelji i prijatelji iz cijele Europe, drago mi je što sam ovdje i što vas mogu sve zajedno ovako pozdraviti. Dopustite mi da počnem s jednim osobnim dojmom. Danas sam po treći puta u Osijeku.

Prvi put sam došao u pratnji biskupa Stimpfle-a - tada je Hrvatska bila u ratu,

Osijek je bio na prvoj crti obrane, Vukovar je bio pod okupacijom i upravo je proživio pokolj i krvoproliće. Drugi put sam došao u Osijek i Vukovar u pratnji nadvojvode Otta von Habsburga, našega međunarodnog predsjednika. Tada je Vukovar još uvijek bio okupiran. S nama su došli i naši hrvatski prijatelji, ali oni tada nisu dobili dopuštenje UN-a da idu u Istočnu Slavoniju, nisu mogli u svoju vlastitu državu, u svoj vlastiti grad Vukovar.

I zato mi je danas neobično drago da sam ovdje po treći puta - u Republici Hrvatskoj koja živi u slobodi, koja je oslobođena. Ali sada Hrvatska mora ići i korak dalje. Sada je slobodna i neovisna, živi u miru, ima stabilno demokratsko društvo. Sad trebamo Hrvatsku unutar Europske unije, važno je da Hrvatska uđe kao subjekt u europske integracije. I to je velik izazov za zemlju u sljedećim godinama.

Prije tjedan dana održani su izbori za Europski parlament u 15 europskih država. Veselim se već sada onom trenutku kada ću moći vidjeti svoje paneuropske prijatelje iz Hrvatske u tom Europskom parlamentu. Europa je sada na prekretnici a u daljnjem razvitku trebamo i naše hrvatske prijatelje. Europa stoji pred odlukom da li će biti centralizirana ili federativna, kršćanska ili poganska, ali i pred odlukom da li će biti mali u sebi zatvoreni klub država ili zaista paneuropska unija.

Dragi hrvatski prijatelji, veselim se da sam ovdje, veselim se da ću vas sljedeći puta vidjeti u Bruxellesu ili Strasbourgu, ili gdje sada radimo gosp. Kloucek i ja - u Beču ili Münchenu. Veselim se vikendu koji ćemo zajedno provesti i mnogim novim paneuropskim inspiracijama i nadahnućima.

Reinhold Kloucek

član predsjedništva PEU Austrije

Dame i gospodo, dragi paneuropski prijatelji uvijek mi je velika radost kada mogu sudjelovati na takvu susretu. Ne samo zato jer mi to pruža priliku da upoznam nove krajeve i regije, nego i zato jer onda mogu razgovarati s istomišljenicima, s ljudima koji razmišljaju isto kao i ja te možemo diskutirati o svim pitanjima, pogotovo o osnovnim pitanjima europske politike. Ovoga kolovoza bit će točno 10 godina od toga da je srušen berlinski zid i to ćemo proslaviti u okviru paneuropskoga piknika. Onda smo imali veliku priliku da otvorimo granice. Šan-

se su nam bile odlične. Međutim, danas moramo primijetiti da granice postoje u glavama ljudi. Ono oduševljenje prvoga trena da je zbrisana podjela koja je stvorena na konferenciji na Jalti, da sada imamo jednu ujedinjenu Europu, to je nestalo. Umjesto toga javlja se bojazan da će se bogatstvo Europe, koje ona posjeduje, morati nekako dijeliti s drugim ljudima. Doživljavam to svaki dan na vlastitoj koži. Živim u sasvim malom mjestu na granici prema Slovačkoj i tu moram stalno doživljavati da se pučanstvo, ali i političari, brane da se sagradi jedan most prema Slovačkoj. A takve stvari susrećemo i u velikim razmjerima, npr. kada Europska unija nekako još priječi da se Hrvatska uklopi u Europsku uniju. Gosp. Baier je upravo spomenuo da stojimo pred velikim izazovima i zadaća je nas paneuroljana da ne dozvolimo nikako da ova ideja o ujedinjenju Europe zamre. No potpuno sam siguran da, koliko poznajem 42 članice Paneuropske unije, ta ideja neće zamrijeti. Paneuropa je cilj, to je zadatak i put kojim idemo. Hvala lijepa.

Istvan Pava

član predsjedništva PEU Mađarske

Dame i gospodo, dragi prijatelji i gosti, dozvolite da prvo prenesem pozdrave grada Pečuha iz kojega dolazim k vama ovdje u Osijek. Osijek je povezan najtješnjim vezama s gradom Pečuhom, ne samo prijateljskima, nego na kraju krajeva spaja nas ništo manje nego tisuću godina zajedničke povijesti. Osim toga, u zadnje su vrijeme Pečuh i Osijek povezani i partnerskim odnosom. Sam taj izraz ujedno je i simbol naše zajedničke prošlosti koja se često puta očitovala u obliku borbe za slobodu. Tako je npr. 1664. pod vodstvom nadnacionalne dinastije Habsburga i pod direktnim rukovođenjem, kao što svi znamo, Nikole Zrinskoga u jednoj zimskoj borbi porušen znameniti Sulejmanov most kod Osijeka i na taj način je prekinuta logistika, nije više mogla biti vojska opskrbljivana. Na taj smo način izvojevali zajedničku pobjedu nad barbarima. Ali mislim da to nije samo stvar prošlosti već treba biti memento za našu budućnost. I s tim riječima htio bih vam još jednom izraziti moje najbolje želje za uspjeh ovoga vašeg susreta ovdje i mnogo uspjeha u vašem radu. Donijeli smo jedan mali poklon, posebno za vas ovdje u Osijek, koji će gđa Grünwald predati g. M. Ježiću. Hvala.

Bernhard Brantl
predstavnik mladeži PEU Bavorske

Gospodine predsjedatelju, gospodine predsjedniče, dragi prijatelji iz Hrvatske. Nalazimo se ovdje u zgradi kazališta koje je simbol pobjede nad zavojevačima i barbarstvom. G. Stephan Baier već je napomenuo da je želja svih nas da Hrvatska što prije bude punopravni član Europske unije. Samozvani demagozi, ili

ako hoćete samozvani stručnjaci, tvrde da to sada još nije moguće jer Hrvatska ne ispunjava sve gospodarske uvjete. Ali ti ljudi jednostavno zaboravljaju da ima stvari koje su daleko važnije od raznih gospodarskih pokazatelja, naime ono što živi u sreima ljudi. Hrvati i mnogi vaši sugrađani ovdje su branili i obranili nešto što je daleko važnije, tj. pobjedu kulture nad barbarstvom. I zato je naša dužnost kao Paneuropaljane da Hrvatsku raširenih ruku dočekamo u Europskoj uniji. A da to nisu samo prazne riječi, dokazuju naši brojni susreti pogotovo mladeži, koju s bavorske strane vodi Wolfgang Kleinig a sa hrvatske strane Joško Pavan. Naše su mladeži vrlo uspješno i često surađivale. I tako je cilj mladeži PEU iz Bavorske a isto tako i mladeži PEU iz Hrvatske, naravno, jednako kao i članova svih paneuropskih unija, da se stvori u Europi mirovni poredak koji će uključivati sve europske zemlje u nešto, poput sveopće paneuropske unije. I u to ime vam želim mnogo uspjeha u vašem daljnjem radu!

Davorin Kempf
predsjednik ogranka HPEU Požega

Pozdravljam u ime ogranka HPEU u Požegi koja nije tako daleko od Osijeka i odakle vodi put direktno preko Našica i

mjesta gdje je inače živjela jedna naša velika skladateljica Dora Pejačević. Požega ima veliku kulturnu tradiciju i u njoj su živjeli veliki umjetnici poput Miroslava Kraljevića ili pjesnika Dobriše Cesarića. To obavezuje da se ta tradicija nastavi i uključenjem u Paneuropsku uniju Požega i njeni intelektualci, umjetnici, kulturni i znanstveni radnici žele dati maksimalni doprinos toj ideji koja ima svoj pogled u budućnost. Sve vas srdačno pozdravljam i želim svima skupa plodonosan i dobar rad. Hvala.

Dr. Marijan Pavan,
predsjednik ogranka HPEU Karlovac

Poštovano predsjedništvo, poštovani gospodine predsjedniče, članovi PEU, dozvolite mi da ipak posebno pozdravim međunarodnog predsjednika dr. Otta von

Habsburga u nadi da ćemo ga uskoro moći pozdraviti i u Karlovcu. Želim uspjeh ovom skupu, kao i podružnici HPEU u Osijeku, uspješan rad, te da nađe svoje mjesto u ovoj sredini. Prema ovome što danas ovdje vidim, mislim da je to osigurano i da će djelatnost ogranka u Osijeku biti sigurno jako dobra. Još jednom sve pozdravljam i želim uspješan rad.

Ivan Knežević
predsjednik ogranka HPEU Split

Štovane dame i gospodo, cijenjeni predsjedniče, Vaša visosti, dopustite da vas sa osobitim zadovoljstvom pozdravim u ime našega simpatizera, splitskoga župana dr. Branimira Lukšića, prisutnih i odsutnih članova našega ogranka i u moje osobno ime. Također sam zamoljen da od našeg dopredsjednika ogranka Split dr. Tihomira Lukšića prene-

sem pozdrave Hrvatske bratovštine Bodeljske mornarice 809. i Hrvatske udruge dragovoljaca hrvatske ratne mornarice Splita. Lijepo je vidjeti kako ideja može okupiti ljude pa eto i mi dolazimo iz pomalo zaboravljene i daleke Dalmacije koja svojim ljepotama predstavlja za mnoge Europljane još uvijek neotkrivenu krasotu nedirnute prirode. Ideje su kao zvijezde. Neke su kao zvijezde repatice i u svom letu izgore, a neke su stabilne i dugovječne. Sve one čine Božji nebeski svod. I evo, i Vukovar je sa svojim ruševinama zvijezda repatica, koja je ipak u svojoj tragediji simbol uzvišene i pravedne borbe hrvatskoga naroda. I dok smo mi u Dalmaciji branili Zadar, Split, Šibenik i Dubrovnik, kao i našu dragu Hercegovinu, dio srca i misli vezao se za ovaj grad. Njegova nehumana okupacija i zločini koji su vezani uz njega i te dane označili su početak pobjede hrvatskoga naroda. I mi smo u Dalmaciji živjeli i ratovali za Vukovar. I danas smo svi ovdje okupljeni oko druge čvrste zvijezde, ideje koja mora da opstane i zaustavi zlo koje je pogodilo Hrvatsku i zaprijetilo i drugim europskim narodima i državama. Ideja paneuropskoga ujedinjenja temelji se na ljubavi i zajedništvu svih naroda te na dubokom i iskrenom međusobnom štovanju. Nije to stvaranje nove Jugoslavije, kako zločinci znaju, posebno u Dalmaciji, reći, niti je to uništenje hrvatske tradicije za koju smo se borili. Dapače, svi imaju pravo na svoju prepoznatljivost, a sa susjedima ćemo graditi bolji život. Podsjetio bih na duboke riječi Svetog oca prilikom njegova posjeta Splitu koje otprilike glase: "Ulazak u treće tisućljeće neka obilježe novi oblici komunikacije među ljudima i narodima". Ulazak u treće tisućljeće neće radati nove ljude kako se danas često navodi, svi smo mi isti od krvi i mesa, ali nam očito trebaju novi načini komunikacije protkani sa više ljubavi i želje za suradnjom. "Hrvatska treba svoj razvoj temeljiti na hrvatskom katoličkom intelektualcu" riječi su Svetog Oca, čime je ovaj sveti čovjek dao osnovne smjernice i upozorenja. Nemojmo se mi Hrvati, kao mali europski narod, dijeliti po danas dekadentnim kriterijima kao što su stranačke, spolne i druge podjele. Veliki zadatak da sada u miru ustrojimo svoju državu traži puni angažman svih Hrvata na katoličkoj osnovi. Katolička kultura koja karakterizira razvijeni europski zapad polazna je osnova budućih europskih povezivanja a u tome intelektualci svih zemalja

imaju poseban zadatak. Sve je to sadržano u osnovnoj ideji Paneuropske unije koja nas je okupila i u ovome gradu, spomeniku hrvatske pobjede. Koristim priliku i pozivam sve članove Paneuropske unije, kao intelektualce i simpatizere da osnovnu platformu i ideje Paneuropske unije i njenu vezu s Hrvatskom jasnije i transparentnije prezentiraju javnosti te otklone sve sumnje koje se uvlače u hrvatsku javnost. Molim da ova skupština jače ocrtta, jednim svojim amandmanom u programu Paneuropske unije, pozitivan aspekt integracije paneuropske ideje s hrvatskom idejom koja je dio duše svakog iskrenog i dobronamjernog Hrvata. Još jednom svima prisutnima upućujem pozdrav iz predivne Dalmacije sa željom da se ovog ljeta nađemo u njenim europskim gradovima koji ocrtavaju na svakom koraku nespornu pripadnost europskoj kulturi. Hvala.

Stanko Mališa

predsjednik ogranka PEU Pazin

Gospodine predsjedniče, štovano predsjedništvo, dragi prijatelji. Zadovoljstvo mi je u svoje osobno ime i u ime ostalih članova Ogranka koji nisu ovdje nazočni, pozdraviti ovaj skup i zaželiti mu uspjeh. Također želim mnogo uspjeha u daljnjem radu svim ograncima, našoj centrali u Zagrebu i predsjedniku prf. dr. Mislavu Ježiću kojima i ovom prilikom zahvaljujem na podršci koju nam uvijek pružaju u radu.

+ Ruža Marić

ravnateljica Gradskog muzeja Vukovar

Gospodine predsjedatelju, gospodine predsjedniče Međunarodne paneuropske unije, predsjedniče Hrvatske paneuropske unije, predsjednici svih drugih ogranka Paneuropske unije, dragi gosti, dragi Osječani i Vukovarci. Mislim da smo i danas, nakon prekrasnog koncerta u Vukovaru svi postali pomalo Vukovarci, a iz izlaganja koja smo danas čuli vidim da mnogi od vas koji ste nas u našim najtežim trenucima pratili u svim ovim godinama isto tako gajite osjećaj i potrebu da upoznate Vukovar, da ga vidite a nadam se i da mu pomognete. Reći ću nekoliko riječi iz osobnoga iskustva. Naime, 1991. godine, dok je još trajala opsada Vukovara, bila je organizirana jedna kulturna priredba u Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku u čast, slavu i podršku borcima Vukovara i stanovniš-

tvu koje je već tada bilo u dugoj opsadi. Govorila sam tada okupljenom skupu o onome što se tada u Vukovaru događalo: o podrumima, o zatočenima, o stradalima i ubijenima na ulici, o nemogućnosti da im pristigne pomoć. I u toj prigodi, duhovnim bogatstvom i kulturnim priredbama umjetnici i drugi ljudi dobre volje nastojali su ohrabriti stanovništvo i pokazati im da se plemenitom i duhovnom snagom može nadjačati zlo. U tome trenutku nismo niti znali da zlo može poprimiti takve razmjere - da će biti tisuće mrtvih, tisuće prognanih, tisuće djece ostalih bez jednog ili oba roditelja, da će biti tisuće razorenih domova i duge godine progonstva nakon kojih ćemo se vratiti u Vukovar. No, sve to vrijeme stradanja a kasnije i progonstva pratili su nas oni koji su nas podržavali umjetnošću. I upravo danas se dogodilo i to da je u organizaciji Hrvatske paneuropske unije započeo prekrasan Festival komorne glazbe u gradu Vukovaru, ponovno kao ohrabrenje i način da se pokaže da se upravo tom duhovnom snagom može ustrajati i da je to ona vrijednost koja nas vodi u budućnost. U šetnji Vukovarom koja nam predstoji za dva dana, vidjet ćete ono što je od Vukovara ostalo. No, sigurno ćete i osjetiti unutar zidova i ruševina snagu koja izbija, snagu života koju donose povratnici i one trajne vrijednosti a to je priroda, Dunav i volja zbog koje je nemoguće uništiti životnu nit. Danas u Vukovaru ima tek oko 2.000 povratnika Hrvata i oko 8.000 Srba koji su tamo ostali. 20.000 Hrvata još uvijek negdje u nekim prostorima Hrvatske čeka mogućnost povratka. Vukovar ima oko 16.000 razorenih domova i u tome dijelu leži problem nemogućnosti povratka i početka novog života. No, vjerujem da je

krajem ovog milenija prikladno organiziranje ovakvih skupova, razgovora i domišljanja kako zaokružiti ovaj milenij i što učiniti kao izazov za 21. stoljeće. Mislim da i nije slučajno da Paneuropska unija ima skup u ovom prostoru, da bi sagledala probleme na kraju ovog milenija i naprosto iz ovog izvukla zaključak kako pomoći ovim prostorima ali isto tako i kako napraviti da svi zajedno poradimo na tome kao našem osnovnom i jedinom zadatku - kako da dalje živimo ovdje u miru, skladu, međusobnom razumijevanju i ljubavi. Jer mislim da je to jedino što nam predstoji i što nas može voditi u budućnost. Uz najljepše želje za uspjeh skupa Paneuropske unije i pokušaj da vam i mi pokažemo naša nastojanja da ustrajemo u životu u Vukovaru, pozdravit ću vas pozdravom koji je među nama prognanicima postao uobičajen a sada evo već se i ostvaruje - vidimo se u Vukovaru.

SVEČANI DIO SKUPŠTINE

19. 6.1999. u 9 sati

Prof. Mislav Ježić - Gospode i gospodo, cijenjeni predstavnici paneuropskih unija europskih zemalja na čelu s međunarodnim predsjednikom Paneuropske unije dr. Ottom von Habsburg. Želio bih ovdje još jednom navesti one paneuropske ogranke koje smo već jučer pozdravili, a to su: paneuropske organizacije Njemačke, Švicarske, Mađarske, Slovenije i Hrvatske a danas bih želio ovdje pozdraviti još i one ogranke koji su nam se u međuvremenu stigli pridružiti. Molio bih da pozdravimo predstavnike Paneuropske unije Francuske na čelu sa g. Gérardom Bokanowskim, predstavnike PEU Slovačke na čelu sa g. Antonom Neuwirtom i naše drage predstavnike PEU Makedonije na čelu sa g. Martinom Trenevskim.

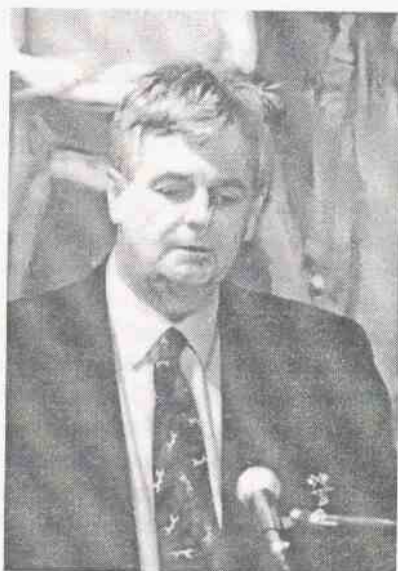
Izabrat ćemo predsjedništvo u koje predlažem: prof.dr. Bornu Bebeka, glavnog tajnika HPEU kao predsjedatelja te dr. Antona Neuwirtha, predsjednika PEU Slovačke, prof. Martina Trenevske, predsjednika PEU Makedonije, g. Bernda Posselta, predsjednika PEU Njemačke, g. Gérarda Bokanowskog, dopredsjednika PEU Francuske, g. Marca Ponsa, supredsjednika PEU Švicarske i prof.dr. Franca Bučara, predsjednika PEU Slovenije. Prijedlog je jednoglasno prihvaćen.

Prof. dr. B. Bebek - još jednom sve pozdravljam i prije nego počnemo sa govorima - a počeo sam s govorom g. Bernda Posselta - molio bih one goste koji nas još nisu pozdravili da to učine sada.

Dr. Vladimir Jerković
gradonačelnik Slavonskog Broda

Štovane dame i gospodo, štovani skupe. Nisam siguran da vama imam nešto posebno i značajno reći. Kada sam danas išao prema Osijeku, sjetio sam se jednog događaja sa turističkog puta po Africi.

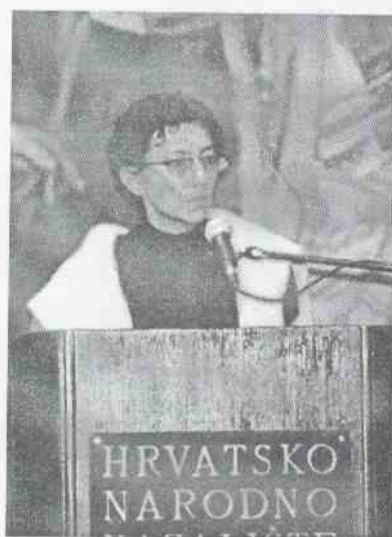

Jednog ljeta 1985. godine prolazio sam kroz zapušteno afričko selo u kojem je bila gomila neishranjene jadne i moram reći prijave djece. Igrali su nogomet među hrpama otvorenih i odbačenih koncerata. Prošavši kroz to selo, ušao sam rimski grad iskopan iz pijeska u 60-tim godinama. U njemu su ulice bile pod pravim kutovima, tlo im je bilo pokriveno kamenim jednakim pločama a ispod toga tla bila je kanalizacija. Rešetke na kanalizaciji bile su od kamena. Na svakoj je kući bio ostatak akvedukta. U gradu su bili ostaci teatra, slavoluk. U kamenu su bili ostaci života, utisnuti kotači slavodobitnih kola koja su išla prema slavoluku pobjede, vjerojatno nakon pobjede rimske vojske. Na povratku sam ponovo vidio onu istu djecu u tom siromašnom i zapuštenom selu. Kada sam usporio život koji se odvijao prije otprilike 2.000 godina, jer je grad bio iz vremena cara Trajana, i ono što sam vidio u tom trenutku, konstatirao sam da je temeljni uvjet svih promjena na svijetu, dakle u našoj okolini, čovjek, i da on može uvjetovati promjene na bolje i na gore. Te promjene mogu ići tako daleko da se civiliziran život koji je bio uređen prije

2.000 godina dovede do potpuno neciviliziranog života, odnosno do života na rubu opstojnosti. Mislim da je najvažnije nastojati da se promijenimo mi sami, i da je to uvjet da ostvarimo promjene u našem društvu koje će nam omogućiti da mijenjamo svoju okolinu, da ju izgrađujemo, ostavimo zdravom i ljepšom svojim potomcima. Ja, kao gradonačelnik grada Slavonskog Broda, duboko sam svjestan te činjenice. Zbog toga sam došao ovdje među vas i očekujem da ću na ovom skupu dobiti poticaja, da će mi nakon boravka među vama etički kodeksi u mom budućem djelovanju biti važniji nego što su bili dosada, i nastojat ću barem minimalno sudjelovati u premoštavanju moralne krize u kojoj smo se našli. Sve ono što se događalo u Africi, dogodilo se i kod nas, dijelom se dogodilo u našoj okolini, u našoj neposrednoj i teškoj prošlosti, dijelom se događa u pojedinim dijelovima ovog kontinenta i danas. Nastojimo to promijeniti. Ja vam se zahvaljujem što ste mi dali priliku da govorim i omogućili mi da slušam o čemu ćemo ovdje razgovarati.

Cvjetana Plavša-Matić
predstojnica Vladinog ureda za udruge

Poštovane gospođe i gospodo, cijenjeni uzvanici i gosti ovog skupa. Osobito mi je zadovoljstvo i čast pozdraviti vas

ispred Vladinog ureda za udruge, novoosnovanog tijela Vlade RH koje ima zadaću uspostave povjerenja i razvoja odnosa s udrugama u RH, razvoja komplementarnih odnosa -odnosa suradnje, u cilju razvoja civilnoga društva, čemu i Hrvatska, kao i sva moderna društva i države, teži. Ja vam želim iskreno uspješan rad i da poruke i zaključci koje ćete na ovom skupu donijeti budu stvarno

doprinos Hrvatske paneuropske unije razvoju civilnoga društva u Republici Hrvatskoj.

Jakov Eltz
grof Vukovarski

Vaša carska i kraljevska visosti, cijenjeno i uvaženo predsjedništvo, prijatelji, dame i gospodo, žalim da nisam imao priliku da vas pozdravim jučer u vrijeme kada ste se našli u mojem nekadašnjem dvorcu. Bio sam u Hrvatskom saboru gdje je bilo glasovanje kojem sam

morao prisustvovati. Vrlo mi je žao jer, koliko god mi je drago da vas mogu pozdraviti u tako lijepom i toliko kulturnom i civilnom gradu kao što je Osijek, koji je još uvijek prepoznatljiv "K und K", za nas Srijemce nema ljepšega kraja u Hrvatskoj nego što je Srijem. Ne može se reći da će to svaki Hrvat potpisati, ali za nas je biti u kraju gdje ništa ne smeta pogledu, gdje sunce zalazi u kukuruzu, možda ipak ono što se smatra rajem na zemlji, rajem na zemlji plodnosti, rajem na zemlji pristojnosti naših nekadašnjih građana, i to pred jednim dvorcem koji danas nije više dvorac nego ruševina. Ruševina koja je za mene dosta dirljiva jer sam tamo odrastao. Meni je to ne samo dom - nego i domovina, i ona će to i ostati bez obzira kako će se razvijati budućnost Vukovara nama toliko važna i draga. Međutim, činjenica da je taj moj dom razoren ne razlikuje ga toliko u ovom groznom stoljeću od milijuna drugih domova koji su njihovim stanovnicima bili isto tako dragi kao meni moj dvorac, i koji su isto tako bili porušeni bez razloga i smisla. Ja bih to mogao, a i želim objasniti, a to se može bez daljnjega i vidjeti u Vukovaru, i to želim učiniti na jeziku koji je ovdje u Osijeku prije 60

godina, kao i u Zagrebu, i u Vukovaru, razumio gotovo svatko i koji velik broj prisutnih lakše razumije nego naš lijepi hrvatski jezik.

Ovaj razoreni dvorac - koji se kad tad mora ponovno izgraditi, simbolizira zajedno s potpuno razorenim Vukovarom daleko više nego samo osobne tragedije ili materijalne gubitke. Ono što je najstrašnije u Vukovaru - a to intenzivno osjeća svatko tko dođe u Vukovar, to je mržnja koja je dovela do svega toga - poriv da se mora razoriti sve što je lijepo, sve što je vrijedno, što je povezano s kulturom, poviješću, vjerom - razoriti sve to do te mjere da se više ne može ponovno izgraditi. Moramo se zaista zamisliti odakle uopće može proizići takva mržnja, mržnja koja nikome ne donosi koristi. Nitko nema koristi što je ovdje toliko toga uništeno. Svi su zbog toga patili.

Kad si postavimo pitanje odakle dolazi takva mržnja dolazimo odmah do spoznaje da to ima neku posrednu vezu s Paneuropom. Jer ta mržnja koja je i ideologija, ima i drugo ime - nažalost to je nacionalizam, nacionalizam koji u susjednom narodu traži i nalazi čovjeka manje vrijednog od sebe. Ili kad se u slijepoj ljubomori mora spoznati da je susjedni narod na višem kulturnom stupnju, pa ga se zbog toga ne smije trpjeti. Takva ideologija je u našoj nesretnoj Europi tijekom dva tisućljeća vodila iz jednog užasnog bratoubilačkog rata u drugi. A kraj se još prije relativno kratkog vremena i nije mogao sagledati. Dovedi takav apsolut u pitanje bilo je po mojem mišljenju i zadaća koju je Coudenhove-Kalergi prihvatio. I tako postupno dolazimo do dihotomije: bez nacionalizma ne bi ovaj moj narod u Hrvatskoj opet, konačno opet, nakon dugog, dugog vremena, nakon duge čežnje i mnogo tisuća žrtava, on ne bi došao do samostalne države. To vrijedi i za pojedine druge države Europe. Očito da je nacionalizam bio pozitivan, potreban. Ali pitanje je koliko dugo ga trebamo, kada mora prestati, gdje su mu granice. Tu nam daje prilično jasan odgovor ne baš jako čvrsto ujedinjena Europa: moramo se ujediniti u zajednicu u kojoj će svaki imati onoliko koliko mu treba i dati onoliko koliko može dati. Zato je zadaća Paneurope da taj mali dio kugle zemaljske s mnogo milijuna stanovnika, ali još uvijek jedan mali dio globusa, da ga ujedini u prijateljstvu razumijevanju među narodima. Zadaća čija se urgentnost vrlo lako može demonstrirati ovdje na ruševinama Vukovara. To

je poruka koju vam daje - ne ja - već taj razrušeni grad koji smo posjetili. Ne može se napredovati s mržnjom, može se samo s razumijevanjem. Ili pogledajte - zastava Paneurope nema uzalud križ u svom centru. Naprijed se može samo s ljubavlju.

✦ **Dr. Mladen Andrić,**
ravnatelj Diplomatske akademije

Dame i gospodo, gospodine nadvojvodo, velika mi je čast pozdraviti vas sve ovdje u ime gospodina M. Granića i Ministarstva vanjskih poslova RH te vam čestitati na zamisli da se ova važna skupština HPEU u ovom međunarodnom ozračju paneuropske ideje održi baš ovdje u Osijeku - Vukovaru, u Hrvatskoj.

Siguran sam da će naše druženje ovih sljedećih nekoliko dana pomoći promociji ideje o zajedništvu u ovom paneuropskom okviru, i to ne samo izvan Hrvatske već i u njoj samoj kao punom, integralnom partneru paneuropske misli. S druge strane želio bih naglasiti da se ovih dana stvara jedan novi okvir vrlo važan za jugoistočnu Europu naime Pakt o stabilnosti za jugoistočnu Europu. Članice Pakta o stabilnosti za jugoistočnu Europu su niz zemalja čiji su predstavnici pri-

sutni na ovom skupu. Ovaj novi koncept razvoja Pakta o stabilnosti omogućit će puniju europsku integraciju svih zemalja Europe. U idejnom smislu taj Pakt proizlazi iz paneuropske ideje zajedništva. To znači da Pakt omogućava i zemljama koje nisu institucionalno povezane s Europskom unijom da budu bliže promociji novih generacija sporazuma koji vode stabilnosti i integraciji u ovom dijelu svijeta. Neke zemlje kao Hrvatska i Makedonija imat će mogućnost da pos-

tanu puni i jednakopravni partneri u europskim integracijama. A to je zapravo i naš zajednički cilj.

Želio bih završiti ovaj pozdrav pozivom da nastavimo zajednički djelovati i u ovim paneuropskim okvirima na način kako smo se početkom 1990-tih godina zauzimali za samostalnost Hrvatske kao i za priznanje njezine nepobitne pripadnosti Europi što je tada i inozemnim kolegama iz Paneuropske unije bilo sasvim jasno. Tako plediram i za daljnje zajedništvo u ovom daljnjem procesu koji je nužno proces europskoga pozicioniranja Republike Hrvatske, gdje ćete zasigurno i vi iz inozemnih ograna paneuropskih unija, a dakako i Hrvatska paneuropska unija sama za sebe, dati svoj doprinos i ostati na toj ispravnoj crti. Zahvaljujem.

Dr. Mislav Ježić - Želio bih vam prenijeti isprike i pozdrave s željama za uspješan rad našeg skupa inozemnih i domaćih uzvanika, koji nisu, iz objektivnih razloga, mogli doći na naš skup. To su: dr. Žarko Domljan, član našega predsjedništva i potpredsjednik Hrvatskoga državnog sabora, dr. Ivo Sanader, zamjenik ministra vanjskih poslova Republike Hrvatske, g. Andrej Plenković, načelnik Odjela za europske integracije MVP RH, prof.dr. sc. Jure Zovko, pom. ministra znanosti i tehnologije RH, g. Rudolf König, župan Vukovarsko-srijemske županije, dr. Rudolf Bogner, austrijski veleposlanik, g. C.A. Munro, veleposlanik Velike Britanije, g. Per Vinther, posebni izaslanik EU, g. Osmo Lipponen, veleposlanik Finske, dr. Hasan Muratović, veleposlanik Bosne i Hercegovine, dr. Volker Haak, veleposlanik Savezne Republike Njemačke, dr. Stephan Graf Bethlen, predsjednik PEU Mađarske i g. Olsi Dekovi, gen. tajnik PEU Albanije.

✦ **Bernd Posselt**
predsjednik PEU Njemačke

Dragi prijatelji, kada počnemo govoriti jednog prekrasnog dana u tako prekrasno obnovljenoj kazališnoj zgradi ne možemo se ne prisjetiti proteklih 20 godina, pogotovo ako uzmemo u obzir one krasne riječi koje nam je izgovorio grof Eltz. Onda, prije 20 godina, su održani prvi izravni izbori za Europski parlament. U razdoblju od 1979. do 1989. imali smo dva prominentna stalna gosta u našoj grupi. To je bio g. France Bučar iz Slovenije koji je stalno dolazio na naše sastanke iako je to za njega bilo u ono

doba vrlo teško i komplicirano. Druga je gošća bila g. Ivona Dončević. To su dakle bila prva dva ambasadora svojih zemalja koji su sudjelovali u našem radu i promoviranju naših ideja. 1989. godine došlo je do onog dramatičnog obrata. Sjetimo se samo onoga znamenitog paneuropskog piknika koji je održan na granici Austrije i Mađarske i kojega ćemo godišnjicu ovih dana proslaviti. Ali, nije bilo samo povoljnoga razvoja nego su se i neki tamni oblaci nadvili nad Europu. Pomislite samo na onu dramatičnu godišnjicu koje će se jubilej sada proslaviti, a događaj se zbio 28. lipnja 1989. kada je naime Slobodan Milošević pred milijun Srba koje je okupio, zapravo na neki način doveo na Kosovo polje, održao svoj znameniti govor u kojem je već najavio jasno i glasno svoju ideologiju velike Srbije, onaj grozni nacionalizam od kojeg ćemo potom svi morati trpjeti. I to je vrlo dobro isplanirao. Taj je miting održan na godišnjicu Kosovske bitke i tako se ideja velike Srbije proširila i u naše stoljeće i sada svi patimo od posljedica te ideje. I u tome času su ljudi u Hrvatskoj i u Sloveniji učinili jedino što se u tom trenutku moglo pametno i svrsishodno učiniti. Naime, stali su na čelo Paneuropskog pokreta. To se odnosi na prof. M. Ježića, prof. B. Bebeku u Hrvatskoj i g. J. Bučaru u Sloveniji. 1990. godine su u te dvije zemlje održani po prvi puta slobodni demokratski izbori a potom su predsjednici parlamenata Slovenije i Hrvatske, dakle g. Bučar i u ono doba dr. Žarko Domljan iz Hrvatske, došli na sjednicu Europskog parlamenta u Strasbourgu. Mi smo ih željeli pozdraviti i dati im svu moguću podršku. Međutim, protokol i neki ljudi bili su protiv toga i rekli su da to nisu parlamenti samostalnih i europski priznatih država. Međutim, na sreću je potpredsjednik Europskoga parlamenta u onom času bio g. Siegbert Alber. On je to uspio urediti tako da su u času kada je on predsjedavao ušli u dvoranu Europskoga parlamenta g. Bučar i g. Domljan i on ih je svečano predstavio i poželio im dobrodošlicu. A isto tako nam se onda pridružio predsjednik PEU Makedonije g. Martin Trenevski. To je onda nažalost bila kraća epizoda. Međutim, nakon nekog vremena je počeo vrlo pozitivan razvoj koji se nastavlja i današnjeg dana. Na taj su način predstavnici tih zemalja stvorili neku vrstu mosta između Paneuropske unije i drugih europskih zemalja. A, kao što svi znamo, svaki most mora imati najmanje dva stupa na

kojima počiva. Zato me jako veseli kada gledam kako se ovdje stvari razvijaju, kako su stabilne paneuropske unije u ovim krajevima. Znam iz vlastitoga iskustva, iako sam radio pod daleko jednostavnijim i smirenijim prilikama i okolnostima,

kako je to teško raditi, a kako ne bi bilo teško u ovako ekstremnoj političkoj situaciji kao što je bila ovdje! Dobro se sjećam ove kazališne zgrade u kojoj se nalazimo, koju sam posjetio u ožujku 1993. godine. Kazalište je onda bilo izgorjelo kao što smo čuli, sve je bilo porušeno, međutim ipak su Osječani pokušali tu barem na pozornici stvoriti jedan mali prostor koji je bio i pozornica i gledalište u jednome i pokušali su usred ratnoga razaranja - Srbi su bili posvuda oko, Osijek je, kao što svi znamo, bio napadan i raketiran sa svih strana - održati neku kazališnu sezonu. A najimpresivnija je bila u to doba volja, želja i odlučnost da se održi kulturna samosvojnost i europski duh na kojem se ta kultura Osijeka i čitavog ovog kraja bazirala. Kada sam se onda iz Osijeka vratio kući i pričao to svojim sunarodnjacima, oni su me pitali: "Dobro, zar ti ljudi usred rata nemaju drugih briga nego da igraju kazališne predstave? Zar nema važnijih stvari koje se moraju rješavati?" Jednostavno, nisu razumjeli ni mogli shvatiti da tek održavanje vlastite kulture omogućava sav drugi razvoj, omogućava opet ponovnu izgradnju i stvaranje novih materijalnih dobara. I zato smatram da je narod Osijeka, ovoga kraja i čitave Hrvatske pokazao nama Europljanima ono što mi često puta zapuštamo i zaboravljamo, naime, da je najvažnija stvar da održimo vlastitu kulturu, kulturnu neovisnost i svoju kulturnu samosvojnost. Sjetit ću se uvijek i Vukovara. To je bilo 18. stude-

nog 1991. Sjećat ću se kada su došli neki izbjegli Vukovarci u Njemačku a mi smo ih sa strane Njemačke PEU pokušali prihvatiti i pomoći im, organizirali smo svake godine Dan Vukovara, organizirali smo u zajednici sa grofom Eltzom pa sa gradonačelnikom Vukovara razne priredbe, slavili smo godišnjice i slično. Na kraju krajeva ne smijem nikako zaboraviti gđu Kozarić koja je isto tako došla k nama. Jednom riječju želim ponoviti: samo ako održimo svoju kulturnu samosvojnost dovest ćemo ovaj kraj i cijelu našu Europu do daljnjega razvoja i procvata. I tako smatram da je Vukovar upravo simbol neuspjeha i propasti postkomunističke politike pretjeranoga nacionalizma koja se pokušala ovdje provesti. Mislim da je ponovna izgradnja Vukovara jednostavno nužnost. Pod tom ponovnom izgradnjom Vukovara ne mislim samo materijalnu izgradnju, podizanje novih zgrada, nego i ponovno vraćanje onoga bujnog života koji je postojao u Vukovaru. Bez živoga i cvatućega Vukovara nema niti ujedinjene Europe. I mogu vam reći da mislim da je pitanje da li će nam uspjeti ponovna izgradnja Vukovara upravo ispit kušnje za postojanje Europske unije. Hrvatski je narod europski narod ali u odnosu prema Europskoj uniji to nije narod i država koja samo prima od nje pomoć i mora čekati dok je ne prime kao punopravnu članicu Europske unije. Ne, to je dvosmjerna ulica. Naš odnos s Hrvatskom se bazira na davanju i na primanju, i na kraju krajeva to nam je pokazala ova dramatična povijest posljednjih 20-tak godina. Ovo što nam je Hrvatska pokazala posljednjih 20 godina jest apsolutno obogaćenje Europe i Europske unije i zato bih ja bio apsolutno za to da se što je prije, znam ima nekih poteškoća, da se što je prije moguće Hrvatska primi u punopravno članstvo Europske unije. U svim tim godinama smo svi, pa i ja osobno, pokušavali svratiti pozornost europskih političara na tu temu, uvijek sam opet postavljao pitanja i pokušavao u Europskom parlamentu da se konačno sklopi trgovinski ugovor o kooperaciji s Hrvatskom i da se na kraju dođe do deblokade pristupa programu PHARE. Međutim, svaki put sam nailazio na jedan zid. Naprosto zid predrasuda, mržnje, zid totalnoga nerazumijevanja. Nema smisla da se sada o tome samo tužimo. Moramo pokušati biti strpljivi i uvijek nanovo pokušavati nešto poduzimati protiv toga. Zato se jako slažem s time što je maloprije rekao dr. Andrić, da

ovaj pakt o stabilnosti predstavlja korak naprijed, predstavlja šansu. Ali i opasnost. To sam vidio kada se ista stvar odvijala sa Slovenijom. Onda sam ja bio zadužen da radim na tom pitanju u vezi sa Slovenijom. Sretan sam da nam je to uspjelo, ali moramo sada pokušati da iz ovoga pakta o stabilnosti izvučemo pojedine zemlje, kao što su npr. Hrvatska i Makedonija, i dovedemo do drugačijeg novog razvoja, da dovedemo do toga da ovaj pakt o stabilnosti bude prijelazni korak odnosno faza, i ako nam to uspije, to će biti dobro. Međutim, ako nam se dogodi suprotno da se stvori *ghetto* u kojem se drže one države prema kojima neke europske zemlje još uvijek imaju predrasude, onda će to biti loše. To bi bio vrlo loš razvoj za nas. I zato mi, Paneuropska unija, čvrsto stojimo na tome stajalištu da osnovni princip širenja Europske unije prema Istoku mora biti proveden na taj način da se prema svakoj zemlji odnosimo s obzirom na njezine specifičnosti, stupanj razvoja i njezina dostignuća, a ne da ostavimo cijelu grupu da čeka tako dugo dok se i onaj najsporiji nije razvio do željenoga stupnja. I stoga smatram da je naša zadaća da doprinesemo tome da Hrvatska, kao srednjoeuropska zemlja, dobije bolje mogućnosti i bolju startnu poziciju kako bi konačno bila uključena kao punopravni član u Europsku uniju. Mislim da Hrvatska za sada već pruža bolje preduvjete nego neke druge zemlje koje će biti primljene u prvom krugu. Na kraju, tu pored mene sjedi g. Neuwirth iz Slovačke i sa zadovoljstvom možemo svi konstatirati pozitivni razvoj koji se odvija u Slovačkoj, a da je Mađarska u prvom krugu onih koje će biti primljene, to znamo svi. Hrvatska doprinosi vrlo mnogo razvoju, cjelovitosti i punoći Europe u cjelini, i zato se prema Hrvatskoj ne možemo odnositi kao neki sponzori koji nešto daju Hrvatskoj. Europa treba Hrvatsku a sada je Europska unija na prekretnici. Pitanje je kako će se dalje razvijati? Hoće li se pretvoriti u posve birokratsku instituciju sa čak i nekim marksističkim natruhama ili će se orijentirati prema kršćanskim i slobodarskim vrijednostima. Sada imamo veliku šansu. Pitanje je, odnosno naša je zadaća, što ćemo napraviti iz te šanse. Zadaća nam je da napravimo nešto vrlo pozitivno, i to ne samo mi nego mi zajedno s Hrvatskom jer bez Hrvatske Europa ne bi bila cjelovita, bez toga doprinosa, bez kulturnoga nasljeđa Hrvatske Europa ne bi bila Europa. I u tome se kontekstu već

veselim prvim sjednicama raznih tijela Europske unije i Europskoga parlamenta i mislim da bi baš ovaj prostor - zgrada HNK u Osijeku - bio pravi okvir da održimo prve sjednice toga tijela u Hrvatskoj, zajedno s Hrvatskom.

Gérard Bokanowski
dopredsjednik PE Francuske

Drage gospođe i gospodo, dragi gospodine predsjedniče i moji dragi prijatelji,

lji, želio bih vas sve pozdraviti i sa vama podijeliti moje emocije prvog dolaska ovdje i sudjelovanja na ovom skupu u ovom lijepom kazalištu. G. Bernd Posselt nam je veoma lijepo objasnio probleme o kojima bismo trebali ovdje raspravljati ali ono najbitnije što se treba reći i najvažnija točka je most između Europe i nas koji grade svi predstavnici ovdje. Pritom ne bi trebalo smatrati da taj most dijeli Hrvatsku i ostale zemlje s obzirom na to da Hrvatska već pripada Europi. Najbolji način da zajedno radimo jest taj da mi dođemo ovamo u Hrvatsku, u ovaj lijep grad Osijek, upoznati vas i da zajedno sudjelujemo u paneuropskom radu. Nadovezujući se na riječi gradonačelnika Slavenskog Broda, citiram riječi g. Jacquesa Chiraca: "Jedini pravi spor i rasprava koju treba voditi jest rasprava o čovjeku". Na kraju bih želio pohvaliti Hrvatsku paneuropsku uniju za posao koji je napravila u promicanju Hrvatske i približavanju Hrvatske zemljama Europe i Europskoj uniji, za posao koji je napravila kako u tumačenju hrvatskih prilika tako i predstavljanju hrvatske kulture. Također želim istaći kako ste nas poučili i uvjerali u ono što Europi treba kao dio

europskog nasljeđa - vaša arhitektura, skulptura od predromaničkih crkvice, kojih u vas ima iznimno mnogo, sve do renesanse, koja je u najtežim razdobljima u vas cvala, i baroka, u kojem se Hrvatska obnovila. Hrvatska paneuropska unija uspjela je to putem izložaba i knjige koju je izdala. Tri točke o kojima sam želio govoriti jesu: uloga čovjeka u svemu što se zbiva, doprinos kulture, u ovom slučaju cjelovitosti Europe, i pitanje koje mi inače uvijek naglašavamo u okviru Europske unije - da nije dovoljno samo gospodarsko ujedinjenje Europe nego je jednako važno ili još važnije političko ujedinjenje i pitanja sigurnosti i obrane. To su pitanja o kojima Europa mora voditi zajedničku jedinstvenu politiku. Nakon toga još želim spomenuti da je za Europu važno da se proširi na zemlje čiji su predstavnici ovdje prisutni, a to su Makedonija, Albanija i Hrvatska. Radit ćemo na tome da se ubrza proces primanja tih zemalja u Europsku uniju. Posebno želim pohvaliti g. Bernda Posselta za ono što je dosada radio kao poslanik u Europskom parlamentu i ono što će raditi u novom sastavu Europskog parlamenta. Također čestitam g. Posseltu na sjajnoj izbornoj pobjedi u Njemačkoj, posebno u Bavarskoj u kojoj je prije nekoliko dana ponovo izabran za zastupnika Europskog parlamenta gdje on doista sjajno zastupa i interese Hrvatske.

Marco Pons, André Poulin
supredsjednici PEU Švicarske

Prvo vam želimo čestitati na organizaciji ovoga skupa. U Zapadnoj se Europi s visoka govori o tome kako u Istočnoj Europi vlada kaos, ali vaš je skup uzorno organiziran i na tome vam čestitamo. Želimo vam izraziti oduševljenje što se nalazimo u ovoj dvorani u kojoj se u elementima uresa i arhitekture mogu uočiti elementi cjelokupne europske baštine. Činjenica da je ta zgrada bila uništena, izgorjela, a ponovno je obnovljena, znači veliki napor i znak je volje koja igra veliku ulogu u svemu što može nastati, i naročito dobre volje koja nam je svima potrebna. Govoriti o tome što su izazovi za Europu i Paneuropu, o onome što želimo izgraditi, a što je zamislio Coudenhove Calergi još 1923., nešto za što je očito nedostajalo dobre volje, pri čemu su se postavljale neopravdane zapreke sve do sada, ostaje zadatak za budućnost. Želimo reći da se organizacije Paneuropske unije trude da u zemljama članicama

unaprijede i utječu na razvoj Unije, a u zemljama koje žele postati članice rade na primanju tih zemalja u Europsku uniju. U međunarodnoj zajednici i našoj zemlji zalažemo se da pripremimo tlo za to. Međutim i tu vidimo opasnost jer se prioritet nekih zemalja pomalo odmakao od želje da se uđe u Europsku uniju na želju da se uđe u Sjevernoatlantski savez. Na putu ulaska zemalja koje još nisu članice Europske unije ima još teškoća i opasnosti, i ako se tako nastavi, one

za koje je predviđeno da će ući 2.002. neće ući do 2.010. Na čitavom nizu područja i neovisno o tome kako teku formalni i administrativni procesi, radi se na stvaranju velike Europe. U EU danas ima 15 članica, 11 do 12 kandidata za članstvo, među kojima nisu neke zemlje koje bi tu morale biti kao npr. Hrvatska, a u Europi imamo barem 43 zemlje, pa možete izračunati kolike nisu članice EU. U tome smislu jedan projekt u duhu C. Calergija promiče PEU Švicarske. PEU Švicarske saziva dane odnosno susrete Coudenhove Calergija u švicarskom gradu Gstaadu po treći put ove godine u rujnu. Prvi put su ti susreti održani na 100. godišnjicu rođenja osnivača PEU i tada su imali u načelu karakter komemoracije C. Kalergiju. Drugi se susret održao 1997. također u Gstaadu i tada su specijalisti za pojedina područja govorili o europskim institucijama. Treći susreti su sazvani za rujnu ove godine, pozvani su predstavnici 43-ju europskih zemalja od kojih neke još nisu odgovorile, ali se PEU Švicarske nada da će sve biti predstavljene putom predstavnika pojedinih zemalja ili preko svojih veleposlanika, i izložit će svoje vizije ujedinjene Europe koja se stvara. Prijavile su se preko visokih predstavnika svojih država Austrija, Bugarska, Estonija, Finska, Litva, Moldova, Monako, Rumunjska. Među ljudima koji će predstavljati svoje države bit

će i g. Petar Šarčević koji je bio ambasador u SAD-u a sada je ambasador u Švicarskoj. Govorit će se o zajedničkom životu, ujedinjavanju Europe na raznim razinama, uključujući na kraju i kulturu i religiju. Ovaj susret bit će posvećen nesretno preminulom velikom umjetniku i počasnom članu PEU Švicarske Yehudi Menuhinu. Završavamo s mišlju C. Kalergija: Preduvjet da se stvori ujedinjena Europa jest to da ona prvo postoji u srcima ljudi. I ovi će nas susreti obogatiti upoznavanjem naših različitosti i bogatstva, prema tome europskoga kulturnog nasljeđa. Na kraju vam želimo još jednom čestitati na organizaciji ovoga skupa.

Prof.dr. France Bučar
predsjednik PEU Slovenije

Gospodin Ježić mi je, kada sam ga pitao na kojem jeziku da govorim, rekao da govorim na slovenskom jer će me svi razumjeti. Ohrabren time govorit ću slovenski. Najprije vas želim pozdraviti ispred Slovenskog paneuropskog gibanja i želim što više uspjeha jer vaš je uspjeh i naš uspjeh i obratno. Svi imamo isti cilj - živjeti u zajedničkoj Europi, u Europi koja nam bude garantirala dostojanstvo i garantirala naše daljnje nacionalno postojanje. Napor za novu Europu u prvom je redu zalaganje za duhovnu obnovu Eu-

rope. Govorim o tome da smo imali u svijetu dva svjetska rata u zadnjem stoljeću. To je izazvalo reakcije u našem pokretu. Ako dublje razmislimo, lako ćemo zaključiti da su oba svjetska rata ustvari posljedica dubljih razlika u europskoj kulturi. U svezi sam se s time sjetio ključnoga dokumenta europske ekumenske sinode u Baselu pred desetak godina. Citiram vam dio iz toga dokumenta koji glasi: "Ako želimo ostvariti novu Europu

moramo prije svega biti svjesni vlastite krivice za takav put. Nepoznavanje vlastite krivice i vlastitih grešaka lako izvrće smjer. Svako razmišljanje o Europi mora se početi razmišljanjem o njejoj prošlosti. Povijest Europe je povijest endemičnoga nasilja. Ako lako zamišljamo Europu kao izvor mnogih velikih kulturnih i znanstvenih razvoja važnih čovjekovih vrednota, duhovne mudrosti i iskustva, treba istovremeno pomisliti na to da ostali svijet ne gleda tako pozitivno na Europu. Za mnoge, koji žive izvan toga relativno malenoga kutka svijeta koji se zove Europa, to je pojam za kolonijalnu ekspanziju, sužanjstvo, rasizam, diskriminaciju, ekonomsko iskorištavanje, kulturnu dominaciju i ekološku neodgovornost. Zbog te spoznaje moramo postati skromni, pa će to po sebi privući našu pozornost na izazove pred kojima stojimo". Mislim da su te tvrdnje tako jasne da skoro ne trebaju nikakva posebnoga i dodatnog komentara. One nas pak tjeraju da im posvetimo posebnu pozornost s podrobnom i posebnom analizom razmjera u nas. Lako ćemo graditi novu Europu ako se latimo utvrđivanja grešaka koje smo počinili sami. Nismo bili samo žrtve bili smo i sudionici. Zlo koje je zahvatilo veći dio Europe koji danas više eufemistički zovemo Balkanom a govorimo i o zapadnoj Europi, sve to zlo nije nastalo i palo iz neba samo po sebi. Nastalo je zbog našeg sudjelovanja, zbog naših grijeha. Ne možemo mi sve krivnje prevaliti na komunizam kojeg smo žrtve uvijek bili ali smo mu otvarali put i vlastitom slabošću. Taj dio Europe nije samo materijalno pogođen ni samo u materijalnim ruševinama. Najgore su ruševine toga područja danas duhovne ruševine. I zato je svakako potrebna najprije duhovna obnova. Ako su oba svjetska rata koja sam spomenuo nastala zbog nacionalnoga egoizma koji su neki smatrali najvišom civilnom krepošću kao sacro egoismo della patria. U najzapadnijem dijelu svijeta je nekako došlo do pomirenja. Mislim da na ovome području možda još klečimo pred oltarom toga idola koji se zove nacionalni egoizam. Dok se ne riješimo nacionalnoga egoizma u nama samima kao dijela naše unutarnje duhovne deformacije na ovome području neće biti Europe. Nacionalizam je sam po sebi produkt filozofije pozitivizma pa je na našem prostoru doživio posebnu metamorfozu koja je popuštala komunizmu a potom je unutarnja dinamika komunizma našla utočište u nacionalizmu.

Nacionalizam koji se rađa na našem tlu u biti je samo reliktni komunizam i ne samo reliktni nego i njegova hibridna renesansa. Zato je antipod demokracije dok ne svršimo s tim nacionalizmom nemamo nikakve šanse da ostvarimo Europu na tom području. Europska unija nam je ne može ostvariti. Inače na tom dijelu Europe neće biti mira, jer mir se ne da uvoziti, ne mogu nam ga nametnuti. Mogu nas pacificirati, ali samo mi možemo sebi ostvariti mir. Nacionalna svijest bila je pozitivna vrednota pri našem zajedničkom od komunizma i igrala je posebnu znatnu ulogu, većinom neshvaćenu na Zapadu. Zaključit ću svoj govor i razmišljanje citatom iz C. Kalgija koji glasi: "Svaka nacija je svetište". To je laboratorij kulture, kristalizacijska točka civilnih vrлина i napretka. Rat protiv nacionalnih ideja bio bi rat protiv kulture. Boj protiv šovinizma bi se veoma kompromitirao ako bi se postavio protiv nacionalnih ideja. Šovinizam ne možemo svladati samo nekim apstraktnim internacionalizmom nego produbljivanjem nacionalne kulture. Ako tomu dodam još starog De Gaullea koji je rekao: "Zna se da sam bio za jedinstvo Europe, želim si Europu takvu da se ostvari kao Europa nacija". Pri tom ako razmišljamo, jedna od takvih misli na primjer jest traženje problema u hrvatsko-slovenskim odnosima. Mi smo ostvarili i iznašli cijeli niz problema kojih nije bilo. Ti problemi ulaze u politiku zato da opravdaju vlastito opstojanje političara koji se bez tih problema ne bi održali.

Martin Trenovski
predsjednik PEU Makedonije

Gospodine međunarodni predsjedniče PEU dr. von Habsburg, gospodine domaćine prof. dr. Ježić, dragi paneuropski prijatelji, dame i gospodo. Dozvolite mi da vam na početku mog obraćanja vama ovdje u ovom herojskom gradu Osijeku prenesem pozdrave i najbolje želje predsjedništva i članova PEU Makedonije kao i naroda i Vlade Republike Makedonije. Veoma sam ponosan da u ovom trenutku Makedonija ima najpaneuropskiju vladu u Europi. Naime, sam premijer, jedan od zamjenika premijera, četiri ministra u Vladi i najmanje desetak članova Parlamenta svi su članovi ili rukovodstva ili PEU Makedonije uopće. Htio bih se osobno zahvaliti predsjedniku Međunarodne PEU dr. Ottu von Habsburgu, predsjedniku PEU Austrije g. Karlu von

Habsburgu, članovima u Europskom parlamentu iz CDU i CSU, RTL-u i drugim strankama koje su nam pomogle u toku prošlogodišnje kampanje za parlamentarne izbore u Makedoniji. Dame i gospodo, dolazim iz regije koja je bila već nekoliko mjeseci u centru političke i pažnje masovnih medija globalno, zbog krvave kampanje etničkog čišćenja na Kosovu. Makedonija je manifestirala i dokazala svoju solidarnost s nevinim ljudima, žrtvama s Kosova činjenicom da je primila najmanje 360.000 izbjeglica iz

pokrajine Kosova, što je ravno 15% od ukupnog stanovništva naše države. Također je moja zemlja ponudila gostoprimstvo za oko 16.000 NATO-ovih vojnika koji su došli da garantiraju implementaciju mira, sigurnosti i stabilnosti u regiji. Nažalost, cijena svega ovoga koju mi plaćamo zaista je ogromna. Štete koje su nanijete našoj ekonomiji do sada iznose 680 milijuna dolara a naši su proračuni da će one do kraja godine dostići milijardu i pol dolara. Ova kriza s kosovskim izbjeglicama na neki je način veliki moralni test i test solidarnosti za sve nas u Europi. Nesretan sam kad moram reći da pomoć za izbjeglice nije bila dovoljna niti na vrijeme dobivena. Ovom prilikom htio bih se osobno zahvaliti u ime Vlade Makedonije nekim zemljama koje su veoma dobro reagirale, kao što su Njemačka, Norveška, Švicarska, Francuska, Italija i druge, i ponudile pomoć za prihvatanje izbjeglica. Osobita zahvalnost narodu i Vladi Hrvatske koja je isto tako prihvatila i udomila nekoliko tisuća izbjeglica iako je i sama bila žrtva agresije jednog diktatora koji je prouzročio četiri rata za proteklih osam godina. Gospodine međunarodni predsjedniče PEU,

dame i gospodo htio bih vas, na kraju mog obraćanja, zamoliti da izvršite pritisak na vaše vlade da podrže kandidaturu Makedonije da postane centar za koordinaciju pomoći za rekonstrukciju Kosova. Mislim da je ova naša ideja opravdana kako našim ponašanjem tokom ove krize tako i geostrateškim prednostima koje Makedonija nudi za ovaj poduhvat. Smatramo da mi zaslužujemo ovakvo povjerenje jer smo tokom ove krize dokazali da je Makedonija pristojan prijatelj i saveznik zapadnoga svijeta. Takva podrška može pomoći ekonomiji Makedonije, a time bi se efikasnije mogao ostvariti projekt za rekonstrukciju Kosova a također i naše opredjeljenje da postanemo punopravni član Europske unije i NATO-a. Samo i upravo samo integracijom zemalja u regiji južnog i šireg Balkana kao što su Hrvatska, Makedonija, Albanija i ostale u Europsku uniju mi smatramo da možemo implementirati mir i stabilnost.

Dr. Antun Neuwirth ✕
predsjednik PEU Slovačke

Gospodine međunarodni predsjedniče, gospodine predsjedniče Hrvatske paneuropske unije, draga braćo i prijatelji. Doz-

volite prvo da se zahvalim predsjedniku Međunarodne paneuropske unije kao iskrenom prijatelju, branitelju naše stvari i zastupniku naših interesa u Europskom parlamentu. Zajedno sa žaljenjem što on napušta svoju dužnost u EP htio bih izraziti svoju nadu da će njegov nasljednik g. Bernd Posselt nastaviti u njegovu duhu i isto tako zastupati naše interese. Možda ste se malo začudili što sam vas oslovio kao braću ali u tome zaista nema

ništo neobičnoga. Mislim da su Slovaci i Hrvati stvarno braća već i na osnovu njihove duge zajedničke povijesti i njihove zajedničke sudbine počevši od sv. Metodija koji je bio protjeran iz Slovačke i morao pronaći novu domovinu i djelokrug rada u Hrvatskoj.

Kada sam došao pred zgradu ovoga kazališta u Osijeku, vidio sam i spomenik biskupu Strossmayeru kojemu Slovačka također mnogo toga ima zahvaliti. Na kraju krajeva i jedan slovački biskup bio je u Hrvatskoj jedan od najistaknutijih biskupa, kardinal Haulik. Osim toga, moram spomenuti još jednog čovjeka koji je 1943. bio protjeran u Slovačku, a to je pater Poglajen koji je onda u Slovačkoj živio i radio pod imenom Kolaković a zbog toga političkoga progona morao se povremeno služiti djevojačkim prezimeom svoje majke. On je osnovao u Slovačkoj institut pod nazivom Fatima koji se bavio mnogim sekularnim problemima. On je stvorio novu koncepciju kršćanskih vrijednosti, ideja i njihovih provedbi i za to mu moramo biti zahvalni. Zato bih ovom prilikom htio zamoliti naše hrvatske prijatelje da se malo više zabave poviješću i djelovanjem tog čovjeka jer, po mojem mišljenju, on je kršćansku sociologiju čak i više razradio i dotjerao do višega stupnja nego sam Kalerigi. Više je to promatrao kao nerazdvojnu cjelinu.

Osim toga moramo govoriti i o obitelji i naciji kao sastavnom dijelu Paneuropske jer Paneuropa i uopće Europska zajednica ne može biti samo skup različitih država i nacija nego se bazira, naravno i u prvom redu, na obitelji a u krajnjoj liniji na dostojanstvu svake osobe, svake osobnosti. Mislim da sam refleksi tih misli razabrao iz govora grofa Eltza danas ovdje, koji je isto tako govorio i o ljubavi i praštanju, a naravno da se u prvom redu okomio na mržnju. Europa je bila više puta u toku ovog stoljeća mirna, nije bilo ratova. Da li je to stvarno bio mir, mislim da ne. Mislim da je latinska definicija "status non belli" adekvatna oznaka toga stanja. Točno, nije bilo rata ali nije bilo ni pravog mira. Naime, bilo je mnogo mirovnih pregovora i ugovora, ali mnogo se toga baziralo na nepravednosti i to je onda uvijek uzrokovalo svaki sljedeći rat. Zato mislim da moramo raditi na novoj sistematskoj izgradnji mira na osnovu pravde, jer mislim da bez pravednosti i pravde ne može biti mira niti suživota. Podsjetimo se samo što je Papa Pio XII rekao: "*Opus justitiae,*

pax", dakle, jedna od najvažnijih stvari mira jest pravda. Pravda jest proces koji se mora razvijati a nije nikako pasivno stanje. Proces je to u prvom redu zato jer se uvjeti mijenjaju. Sada se ja u tom kontekstu pitam, nije li bilo moguće da se već 1989. godine pitanje Jugoslavije riješi bez rata, krvoprolića i mržnje? Ja mislim da je to zapravo bilo moguće ali se to moglo raditi samo na osnovi pravde i ljubavi. Obadviije te pojave recipročno su potrebne, jedna ne može bez druge. Sada se u Europi odvijaju različiti procesi diferencijacije. Ti procesi teku ali u krajnjoj liniji moraju voditi do integracije jer i kod razvoja djeteta tako da to nije skup različitih organa obavijen ljudskom kožom, ako tako hoćete, nego jednostavno proces koji traje svoje određeno vrijeme. Zato je potrebno pored diferencijacije provoditi i integraciju što ja mislim da je moguće. U tome duhu htio bih se zahvaliti svima vama, a također i na svemu što je Paneuropska unija učinila, a moramo i nastaviti u tom smislu i boriti se protiv zla. Ja mislim da je to naša najveća zadaća u budućnosti.

Prof. dr. Mislav Ježić

Gospodine međunarodni predsjedniče, gospode i gospodo, dragi paneuropski prijatelji. Budući da smo pri kraju našeg zasjedanja, ja bih vas molio za razumijevanje što ću govoriti samo na engleskom. Vjerujem da će većina vas razumjeti a moji hrvatski prijatelji koji neće razumjeti imat će me prilike još čuti bez obzira bio ja danas ponovo izabran za predsjednika ili ne, jer ću i dalje biti aktivan u HPEU. (Govor nije preveden).

+ Dr. Otto von Habsburg, predsjednik Međunarodne paneuropske unije

Dragi prijatelji, na kraju ove sjednice htio bih vam se i ja zahvaliti. Zahvaliti se na tome što ste toliko radili na tome da postignemo ono što je naš zajednički cilj, naime, da Hrvatska postane punopravni član Europske unije.

Drugo, htio bih izraziti svoje veselje što konačno na našim sjednicama čujemo i po koji slavenski jezik što dugo, dugo nije bilo tako, i to me veseli. U tom kontekstu htio bih se prisjetiti i onih koji danas nisu nažalost bili u mogućnosti doći ovamo. Tu u prvom redu mislim na sjever Europe, na tri baltičke zemlje. Naime, prisjetite se toga da su te baltičke zemlje na početku Paneuropskoga pokre-

ta odigrale veliku, veliku ulogu. Na kraju krajeva, 1922. godine je C. Kalerigi prvu materijalnu pomoć za svoj paneuropski pokret dobio od triju predsjednika baltičkih zemalja. Danas se te zemlje nalaze u vrlo teškoj situaciji i mislim da je naša zadaća da se pobrinemo za njih, da se njihova situacija nešto olakša jer ako se taj sjever ne integrira, neće biti mira niti kod nas na jugu.

Ali, ne bih htio govoriti samo o baltičkim zemljama. Njih sam spomenuo prve možda zato jer smo ovdje malo o njima govorili i nekako nam se čini da je to sve vrlo daleko. Htio bih govoriti i o drugim zemljama koje nisu ovdje prisutne. To su npr. Rumunjska, nemojte zaboraviti da je i Bugarska a mislim da još jedna zemlja ima stvarno pravo da se ubroji u krug europskih zemalja, a to je Moldavija. I još jedna - Ukrajina. Nemojte zaboraviti, iako je Ukrajina daleko i čini nam se to nekako nestvarnim, ona je i nadalje u vrlo teškoj poziciji jer je ostala kao što je bila i u prošlosti cilj ruske ekspanzije. U vezi s time htio bih spomenuti dvije znanosti koje su strahovito važne u politici. To je prvo, poznavanje povijesti, no potpuno je jasno da je to tako, a drugo je zemljopis. Potrebno je stalno bacati pogled na zemljopisne karte i mislim da je to ono što nama i našim političarima danas najviše nedostaje.

Kad čujem razne izjave ljudi koji se trude i govore o ponovnoj izgradnji Europe, i pri tome upotrebljavaju izraz "zapadni Balkan" onda bih mogao eksplodirati. Očito je da ti ljudi nikada nisu bacili pogled na neki zemljovid. Osim toga, svi moramo biti na čistu s jednim - realnosti odlučuju. Tu važnu ulogu igra geopolitika. To je bilo jasno jednom čovjeku, koji je čovjek prekjudeašnjice, a prema tome i čovjek preksutrašnjice, a to je general De Gaulle koji je itekako bio dobro upoznat s pitanjem geopolitike. Htio bih ukazati na dvije točke na koje nikako ne možemo zaboraviti. Te se dvije točke nalaze na sjeveru ako pogledamo na zemljopisnu kartu. To je u prvom redu grad Königsberg, njemački naziv odnosno Kalinjingrad, ruski naziv za taj grad, a drugi je Tiraspol. I sada, ako pogledate malo na zemljopisnu kartu vidjet ćete da su to zapravo dva kraka klijesta između kojih se nalazi Ukrajina. Da mnogi ljudi to jednostavno ne uzimaju u obzir pokazao je jedan inače vrlo darovit nacionalni ekonom iz Rusije koji je nedavno u jednom predavanju iznio da on ne razumije zašto se Tiraspol, glavni grad

Transdnjestarske regije, gdje je 90% stanovništva rumunjske nacionalnosti, ne preda Rumunjskoj, a Königsberg, gdje je bilo 100%-tno stanovništvo njemačke nacionalnosti, ne vrati Njemačkoj. S ekonomskog stanovišta on, dakako, ima pravo. Međutim, zaboravio je uzeti u obzir onaj politički zahtjev, odnosno kliješta kojima bi se mogla uklještititi Ukrajina i opet prisvojiti Rusiji. I da pogledamo pošto nešto što se zbiva nešto bliže nama. To su izjave koje su se sada stalno javljale u tisku, ponavljali su ih naši političari - da ne spominjem druga imena, spomenut ću samo gđu M. Albright - dakle, ti su ljudi klečeći molili da se Rusija ponovo uključi u zbivanja ovdje. Ti ljudi sasvim očito nisu proučili povijest XIX stoljeća i zaboravili su potpuno na to da je već od XIX. stoljeća postojala tendencija Rusije da izađe na Sredozemno more. I njih sada pozivati ovamo, to mi se čini tako kao da, kad vam izbiye negdje veliki požar, onog čovjeka koji je podmetnuo požar zovete kao vatrogasca.

I moramo ponovo uzeti u obzir da se danas dešava nešto što bi mogli nazvati sloganom političke korektnosti. Ali, da li je to zbilja i najbolje sasvim je drugo pitanje. Još samo da spomenem nekoliko sasvim konkretnih misli. Prvo, često puta se danas čuje žaljenje da se previše govori o NATO-u a premalo o Europskoj uniji. To je donekle i naša odgovornost. Ali pomislite na jednu stvar. Da nije bilo NATO-a, ne bi bilo ni obrane ni sigurnosti. I ako želimo da NATO igra manju ulogu, u prvom se redu moramo mi pobrinuti za to da stvorimo politiku sigurnosti i obrambenu politiku u Europi, a ne da ta pitanja uvijek prebacujemo s onu stranu velike bare.

I druga stvar, Europa je zajednica koja se bazira na pravu i zato mi pravni sistem moramo održavati i podržavati. I sada postoje u Europi mnoge države koje bi željele pristupiti Europskoj uniji, ja bih ih rado vidio u okviru Europske unije, ali u tim državama su na snazi neki principi koji su apsolutno nespojivi s našim osnovnim principima. Pomislite samo npr. na Beneševe dekrete u Češkoj. Osim toga bih se htio zahvaliti onima koji su izrazili neke rezerve prema paktu o stabilnosti. Znaite, uvijek kada se postavlja ovaj princip konvoja između različitih država onda tu ide nešto u krivo. Naš osnovni interes jest mir i stabilnost u Europi. Onda je apsolutno krivo postaviti ovakve zahtjeve da se prima veća grupa zemalja iz jedne regije kada i onaj naj-

sporiji i najslabiji dosegne traženu razinu. Jedno daljnje pitanje o kojem apsolutno trebamo ne samo razmisliti nego i zauzeti jedan odlučan stav jest pitanje podjele Kosova. Ako bi došlo do te podjele, kako to neki predlažu, desila bi se katastrofa. Naime, onaj dio Kosova koji bi bio ostavljen Albancima ne bi jednostavno bio životno sposoban održati se. Na kraju krajeva, nisu narodi stvoreni za to da održavaju države, nego obratno, države moraju raditi sve da narodi mogu živjeti. S tim u vezi htio bih se obratiti našim francuskim prijateljima. Neka se oni prisjete uloge koju je Francuska odigrala prije Drugog svjetskog rata u Trepči. Oni su bili svjesni toga kakva se bogatstva tamo nalaze i investirali su strahovito mnogo u izgradnju toga rudarskoga bazena. I ako bi se sada našli opet neki ljudi koji bi htjeli Trepču svakako pripojiti onomu dijelu Kosova koji bi bio u srpskoj vlasti, onda bi se pokazalo ne samo da su to totalne neznalice, nego da bi preostali dio Kosova jednostavno bio nesposoban za samostalan gospodarski život.

Zato se još jednom obraćam našim francuskim prijateljima da razmisle i pogledaju još jedanput koliko se Francuska svojedobno zalagala za razvoj Trepče, pa da i danas nešto poduzmu da bi se s Trepčom postupilo razborito. Još moram spomenuti jednu ideju koju sam čuo ovdje i koja me baš ne oduševljava u pravom smislu. Naime, naši švicarski prijatelji spomenuli su da postoji vjerojatnost, mogućnost, da neke zemlje neće moći do 2000. godine pristupiti Europskoj uniji nego do 2010. godine. Ja sam apsolutno protiv toga. Mislim da mi te zemlje koje žele pristupiti i mogu pristupiti trebamo u Europskoj uniji i to ih trebamo brzo. Nemojte zaboraviti da sada za to postoji povijesna konjunktura, da li će sutra postojati, to se ne zna. Pogledajte samo što se dogodilo u Rusiji. Onda, nakon velikog obrata u Rusiji 1989., Gajdar se zalagao za proširenje koje bi onda bilo izvedivo bez velikih poteškoća. Danas je to već problematično, sutra će možda biti nemoguće.

Na kraju, još tri misli kojima bismo trebali posvetiti posebnu pažnju, kojima bismo trebali dati prioritet. To je jedinstvo paneuropskog pokreta i uopće jedinstvo Europe. Naime, u doba Drugog svjetskog rata, kada su granice koje su bile određene na Jalti bile prihvaćene, onda se C. Kalergi zajedno s generalom De Galleom ogradio od te podjele. Mislim

da je sada pravi čas da itekako poradimo na jedinstvu Europe, to znači drugim riječima na širenju Europe, i da je to u prvom redu zadaća nas, članova Paneuropske unije. Drugo, moramo se zalagati za reformu različiti europskih institucija koje su zastarjele. Nisam rekao loše, jer su one, u svoje doba kada su bile osnovane, bile dobre. Mislite samo na to koliko auto, koji je star 50 godina ima problema u funkcioniranju, i to je jasno. Treća je misao naša kršćanska osnovica. Ponavljam, ono što smo danas već rekli, pogledajte još jednom na našu zastavu, vidjet ćete simbol u središtu - križ. Na tome se temelji naša europska kultura i život. Ako toga nema, ako izbacimo te europske zaslade, sve će otići u krivo! Na kraju, i taj povećani postotak kriminalnih radnji nastao je jednostavno uslijed negiranja kršćanskih vrijednosti. Ako stanemo na stanovište da Boga nema, onda jasno da je sve dozvoljeno. Zato se moramo vratiti našim kršćanskim korijenima i moramo ih i dalje zastupati jer, ako to ne učinimo, bit će to loše po nas. Nećemo više moći dići naš glas, a kada ljudi zašute, kamenje počinje govoriti.

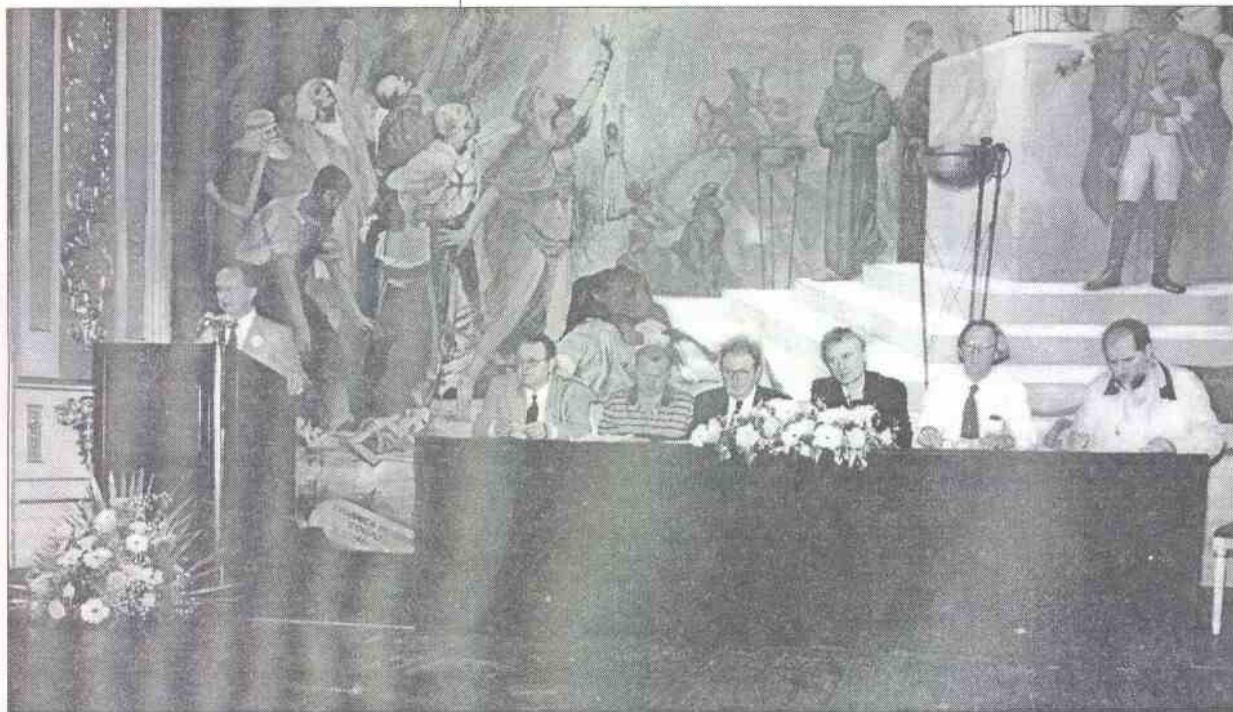
Na kraju htio bih se najsrdačnije zahvaliti našim prijateljima iz Hrvatske paneuropske unije koji su nam organizirali ovaj krasan skup ovdje u Osijeku i Vukovaru. Ne mogu vam reći koliko sam sretan kad vidim kako se Hrvatska vraća, kako ponovo oživljava i kako sve više ulazi u Europu, i još jednom obećavam s ovog mjesta da ćemo mi učiniti sve što je u našoj moći da ih pomognemo u tome. U to ime lijepa vam hvala!

Prof. dr. Borna Bebek vrlo je uspješno predsjedavao Skupštinom

RADNI DIO SKUPŠTINE

U radnom dijelu Skupštine kojoj su predsjedavali predsjednici ogranaka HPEU, podnesena su izvješća o radu i planovi rada za naredni period te izabrana radna tijela. Za predsjednika HPEU ponovno je izabran prof. dr. Mislav Ježić.

Uz Skupštinu HPEU organizirano je niz popratnih manifestacija za sudionike Skupštine i goste. U kratkom foto izvješću podsjećamo Vas na najznačajnija događanja.

“Europsko proljeće u HBH trokutu” pod nazivom “Gospodarsko, kulturno i duhovno nasljeđe u nacionalnoj, europskoj i globalnoj tranziciji u 21. stoljeću” u organizaciji Ogranaka HPEU Osječko-baranjske županije dio je događanja u vrijeme Skupštine Hrvatske paneuropske unije.

Simpozij koji je održan u petak 18. 6. 1999. g. u Hrvatskoj gospodarskoj komori Osijek bavio se već ranije postavljenom temom sistematiziranja uzroka i posljedica zaustavljanja matične zajednice hrvatskoga naroda u razvoju 1918.-1999. godine, s posljedicom vraćanja u europski civilizacijski krug trećeg tisućljeća.

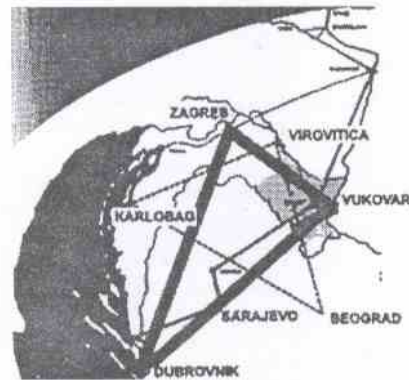
Povod za ovakvu temu je misao-no utemeljenje Paneuropskog pokreta u Osijeku 1994. g. i oslobođanje spoznaje o potrebi “nerazdvajanja” čovjeka i obitelji od kontinuiteta

identiteta naslijeđa i prostora u evoluciji te “protesta” zbog pokušaja “memorandumskog” prekrajanja 14-stoljetnih granica matične zajednice hrvatskoga naroda. Potreba odgovora na prijedlog maligne secesije u prostoru tzv. Druge Jugoslavije izazvalo je potrebu izrade : “Pilot projekta “Rur-urbana ravnoteža Slavonije, Baranje i Srijema u HBH trokutu dvadesetog za dvadeset prvo

**ZAKLADA
ZA
RUR-URBANU RAVNOTEŽU
SLAVONIJE, BARANJE I SRIJEMA**

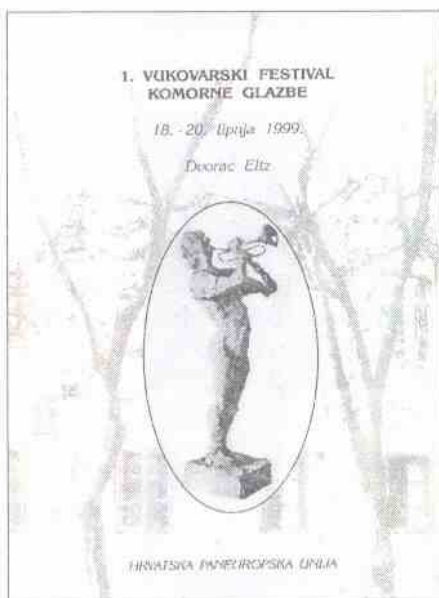
Međunarodni znanstveni simpozij

stoljeće” i formiranje Zaklade za rur-urbanu ravnotežu Slavonije, Baranje i Srijema” u cilju doprinosa mirnoj reintegraciji ovog područja u matičnu zajednicu hrvatskog naroda.

Doprinos Simpozija je niz zanimljivih priloga bez kojih se ne može pristupiti reviziji postojećih i izradi novih prostornih i urbanističkih planova 2000.-2015. g., odnosno renormizaciji Strategije i Programa prostornog razvoja države.

Programska knjižica Festivala

VUKOVAR OD 18.6. - 20.6 1999.

Festival komorne glazbe

U baroknoj dvorani Dvorca Eltz održana je Prvi vukovarski festivalu komorne glazbe u organizaciji Hrvatske paneuropske unije i uz suradnji Hrvatskog društva glazbenih umjetnika, pod umjetničkim vodstvom Vlaste Gyure, direktorice Festivala i stručne savjetnice Alenke Bobinsky.

Nastupali su Irena Grafenauer, flauta i Mate Bekavac, klarinet te Cecilia Toledo, mezzosopran uz pratnju gitarom Viktora Vidovića. U Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijek nastupila je Katja Markotić, mezzosopran uz klavirsku pratnju Ljubomira Gašparovića izvedbom hrvatskog Lieda Dore Pejačević i Ferde Livadića

Tijekom svete mise u Aljmašu nastupio je i Akademski zbor "Palma" pod dirigentskom palicom Roberta Homena.

Katja Markotić, mezzosopran, Ljubomir Gašparović, klavir

Irena Grafenauer, flauta i Mate Bekavac, klarinet.

Cecilia Toledo, mezzosopran uz pratnju gitarom Viktora Vidovića.

U svom pozdravnom govoru umjetnička direktorica Vlasta Gyura, pijanistica naglasila je sljedeće: "...Oni koji su povratkom u svoj ranjeni grad zamijenili tugu hrabrošću, beznade nadom, sumnju izvjesnošću, a skepticizam vjerom - publika su koja minucioznom pažnjom prima i bezrezervno proživljava zvuk u tišini punoj razumijevanja i međusobne komunikacije kakvu susrećemo samo u najelitnijim svjetskim dvoranama.

Neka sada zamru razgovori, neka glazba poput molitve ispuni prostor, neka nadahne misli, probudi snagu i ulije postojanu životnu energiju u sve nas."

Vlasta Gyura, pijanistica

Dobrotvorni koncert za Gradski muzej Vukovar

ODJECI

24.9.1999. u 19 sati

VUKOVARSKOG FESTIVALA

CRKVA Sv. Katarine, Zagreb

Pod visokim pokroviteljstvom dr. Mate Granica,
ministra vanjskih poslova Republike Hrvatske

Prvi vukovarski festival komorne glazbe dobio je i svoj odjek u Zagrebu. Mladež Hrvatske paneuropske unije organizirala je dobrotvorni koncert za Gradski muzej Vukovar. Vrlo nadahnuti umjetnici Vlasta Gyura, Lidiya Horvat Dunjko i Krunoslav Cigoj svojim glazbenim ugođajem oduševili su zagrebačku publiku, a prodajom ulaznica prikupljen je prilog za obnovu Gradskog muzeja Vukovar i Dvorca Eltz gdje je sjedište Muzeja.

Sвета misa u porušenoj crkvi Gospe od Utočišta u Aljmašu

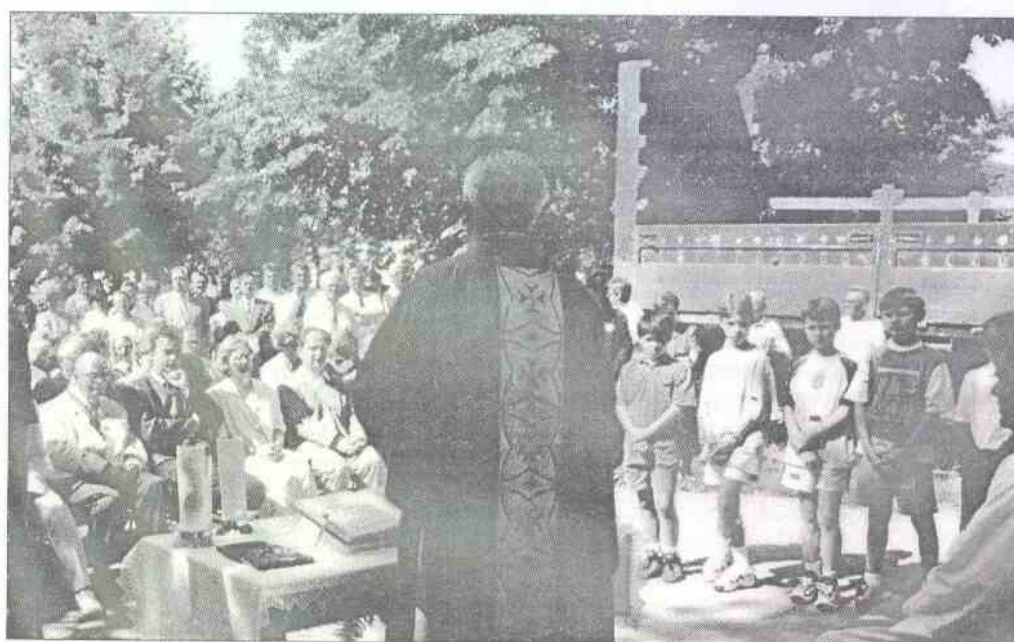
Bernd Posselt i Mihajlo Biglbauer u razgovoru s prof. doc. Nikolom
Doganom ispred ostataka razrušene župne crkve u Aljmašu

U nedjelju 20. 6. 1999. godine u Aljmašu, gdje se nakon rata život ponovno vratio, održana je uz ruševine crkve Gospe od Utočišta sveta misa kojoj su prisustvovali sudionici Skupštine i gosti.

Misu je služio prof. doc. Nikola Dogan, kanonik iz Đakova, a koncelebrirao Ante Markić, župnik iz Aljmaša.

Svečani ugođaj dao je Akademski zbor "Palma".

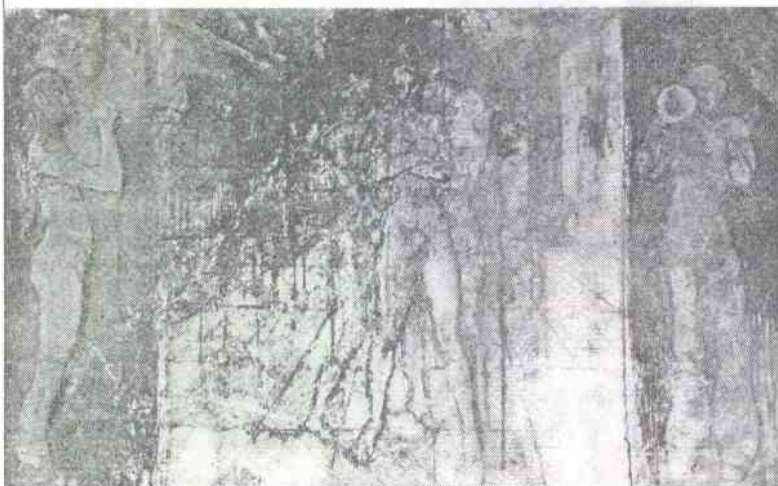

Glazba u kiparstvu

Ksenija Škarić, uz jedan od izloženih radova

KSENIJA ŠKARIĆ

GRADSKI MUZEJ VUKOVAR
18. - 20. LIPNJA 1999.

Ksenija Škarić, akademska kiparica iz Zagreba obogatila je paneuropske dane u Vukovaru svojom izložbom "Glazba u kiparstvu" postavljenom za vrijeme Festivala u baroknom predvorju i dvoranama Dvorca Eltz.

Prije koncerta Cecilie Toledo i Viktora Vidovića vrlo bogatim domjenkom u Dvorcu Eltz predstavila se tvrtka "Zvečevo" u organizaciji Ogranka HPEU Požega.

Na slici: prigodni govor i predaja poklona Ilije Bonića, člana predsjedništva Ogranka Požega.

Zajednička fotografija sudionika Skupštine u Vukovaru, gradu simbolu, koji svjedoči sa svojih 16.000 razorenih domova, 5.000 zarobljenih i odvedenih u logore, 2.000 ubijenih civila, 800 poginulih dragovoljaca, 1.400 nasilno odvedenih i nestalih i preko 21.000 prognanih građana o drami Hrvatske u proteklom ratu. Sve više je ovakvih zajedničkih fotografija koje su dokaz sudionitva cijele Hrvatske u obnovi Vukovara.

Dio ugodaja duhovnog života i europskog događanja priredili su i članovi Paneuropske unije uvjerivši se da je Hrvatska opet (sigurna) cjelina s Podunavljem kao povijesnim prostorom, multietnički i multikulturalno ustrojenim za budući spokojni život.

Najsrdacnije zahvaljujemo svima koji su pomogli u organizaciji Skupštine Hrvatske paneuropske unije. Posebno ipak ističemo one koji su omogućili sponzorskim priložima rad Skupštine HPEU, to su:

Elektra – Zagreb, Simens - Zagreb, ZET – Autobusni prijevoz Zagreb, Zvečevo - Požega, Gradski Muzej Vukovar, Hrvatsko narodno kazalište Osijek, JA dizajn studio, Tiskara "Internos".

BAYREUTH

25. Paneuropski dani Njemačke

Od 14. do 16. svibnja 1999. g. delegacija HPEU prisustvovala je "25. danima PEU Njemačke" pod nazivom "Koja Europa? - Paneuropa!".

Radilo se u tri foruma.

Forum I. - Reforma institucija Europske unije

Izneseno je mišljenje da institucije EU još ne funkcioniraju kako bi trebalo. Upravo na području vanjske politike i politike sigurnosti EU taj problem dolazi do najvećeg izražaja. To se najbolje vidjelo po nedavnoj krizi Komisije (vlade EU) koja je dovela do njene ostavke. Parlament je 5. svibnja 1999. g. prvi put izabrao direktno predsjednika Komisije - g. Prodiu.

Gospodarske i političke poteškoće zemalja-kandidata za prijem u EU mogle bi biti uzrokom da one ne uđu u Uniju kao punopravni članovi, kako se ne bi trebali uzimati duži prijelazni periodi te da se ne dovodi u pitanje stabilnost institucija.

Bivši predsjednik PEU Njemačke g. S. Alber, sada visoki dužnosnik Europskog suda u Luxembourg, založio se za donošenje europskoga ustava. "To je zadnji rok da se ustav donese", njegovo je mišljenje. Ustav mora garantirati vanjsku i unutarnju sigurnost, te u njemu konačno mora biti i garancija prava naroda i manjina. Nedopustivo je da kod daljnjeg institucionalnog razvoja Europe još uvijek sudjeluju na konferencijama vlade, a ne narodi Europe. Europski ustav se ne može pisati na konferencijama vlada, već u Europskom parlamentu i u parlamentima država-članica EU.

Sastanak HPEU i SPG

Na poziv Slovenskog paneuropskog gibanja dana 4. lipnja 1999. a u okviru skupštine SPG, predstavnici Hrvatske paneuropske unije saastali su se s predstavnicima Slovenskog paneuropskog gibanja u Dolenjskim toplicama. Dr. Bučar je već u Bayreuthu početkom svibnja 1999. potakao misao da se dvije unije uže povežu te da nastupaju po pitanjima koja su od zajedničke važnosti po obje države. Razmišljanje SPG je da će prije ili kasnije sve države srednje Europe zasigurno postati članicama Europske unije. Pitanje je samo kako? Da li kao punovrijedni subjekti koji pojedinačno mogu i imaju što ponuditi Europi ili kao masa.

Danas više nije dovoljno proklamirati "Mi smo za Europu. Mi svi moramo konkretno reći kako Europa treba funkcionirati", završio je g. Alber.

Forum II. - Umjetnost, kultura i vjera - od toga živi Europa!

Samo preko kulture može ideja Europe doseći do srca ljudi. Umjetnost, kultura i vjera najbitnije su komponente ljudske civilizacije. Nema dobre i loše, više ili manje vrijedne kulture, nego ima samo dobrih i loših ljudi. Fanatizam izrasta često iz kulturne nesigurnosti. Zauzimamo se za Europu "različitosti". "Ništa ne bi bilo gore nego kontinent na kojem bi jedna zemlja bila klon druge."

Zastupano je i tu mišljenje da Europa mora proizlaziti iz europskih regija. To se upravo najbolje vidi na graničnim regijama u kojima se sakupio emotivni naboj kroz progone, diobe i pravljenjem umjetnih granica. Mnogi problemi će se sami od sebe riješiti stvaranjem regija.

Forum III. - Regionalizacija i Europske regije - domovina Europa

Budućnost Europe je u regionalizaciji, a pogotovo se to odnosi na srednju Europu. Stvaranjem zajedničkih regija u okviru EU mogu se riješiti neki od važnih problema. Nacionalne države ne samo da su premale za rješavanje određenih problema, one su i prevelike. Kultura pojedinih regija je starija i autohtonija nego kultura nacionalnih država kojima one sada pripadaju. Neke stare regije su u novo doba stvaranjem nacionalnih država prerezane. Stvaranjem regija preko granica pojedinih država upravo bi na kulturnom području ponovo nastale stare cjeline.

Također se čulo mišljenje da regije ne mogu stvarati birokrati potezima pera, jer regije jednostavno već postoje, i uvijek su postojale u povijesti. "Europa treba svoje regije kako ne bi ostala bez duše".

Jasna Čmelić

Dio hrvatske delegacije (slijeva na desno), g. Verner Janjić predstavnik mladeži HDZ-a u Njemačkoj, Ivan Knežević, Borna Bebek, Tomislav Živković i Jasna Čmelić

Naša opcija jest i mora biti - kao subjekti. Da bismo bili što spremniji za ulazak u Europsku uniju na taj način, mi iz srednje Europe moramo se povezati - Slovenija, Hrvatska, Slovačka, Mađarska, Češka i šire, te zajednički nastupati prema Europi.

Na temelju unaprijed pripremljenih platformi za razgovore - koji čine sastavni dio ovog izvješća, donesena je i zajednička izjava - također integralni dio izvješća.

Pred SPG i HPEU su i dalje isti izazovi, ali okruženje je drugačije, te oni u ovom trenutku zahtijevaju drugačiji pristup i ponašanje.

Obje naše zemlje su neovisne i stabilne, te obje organizacije trebaju postaviti u prvi plan nove izazove - poštivanje srednjoeuropskih standarda, normi zapadne civilizacije, te moralno-kršćanska načela.

Kako je odabrana prilika za sastanak bila skupština SPG, nakon razgovora SPG i HPEU pridružila nam se i delegacija PEU Slovačke. HPEU je pozvana na sastanak u Bratislavi 3. srpnja 1999. godine.

Dr. Borna Bebek, glavni tajnik
Jasna Čmelić, poslovna tajnica

CHLUMETZ

Tema IX. kongresa, koji je ujedno bio i godišnja skupština PEU Češke i Moravske, bila je: "Europa na pragu trećeg milenija" – kakva Europa?" U delegaciji HPEU bio je dr. Tomislav Živković i Nevenka Nekić, prof. Osim naše hrvatske delegacije nazočni su bili i predstavnici Mađarske, Slovačke i Austrije. Nakon pozdravnih govora uslijedila je misa u mjesnoj crkvi, a potom predavanje iz okvira glavne teme: pater Daniel Herman, glasnogovornik Češke biskupske konferencije, govorio je o novoj ulozi crkve i laika u novom tisućljeću. Istaknuto je da će laici morati dobiti veću ulogu u

9. - 10. listopada 1999.

Kongres paneuropske unije Češke i Moravske

duhovnim i javnim poslovima crkve te da se vladavina zakona i sloboda pojedinaca moraju biti temelji te nove nove Europe. U diskusiji je sudjelovao i dr. Tomislav Živković.

Drugog dana kongresa, nakon izvješća o radu PEU Češke i Moravske, održao je predavanje Bernd Posselt. Upozorio je da smo dio euroazijskog kontinenta koji je bio i ostao nestabilan. U Aziji je većina ljudstva i iduće tisućljeće dočeka se u Europi nove probleme iz toga staroga kontinenta upozorio je na konflikte unutar azijskih država, sukobe među državama, s osobitim pogledom na Rusiju

koja silom želi zadržati svoj kolonijalni posjed. Posebno kritički razradio je ratove koje Rusija vodi na jugu države radi nafte i pruge, kao i struje unutar islamskih pokreta u svijetu koji će proširiti djelatnost što zbog religijskih, što zbog kriminalnih motiva. Poseban dio predavanja odnosi se na Češku kao srcu Europe – ona je bila to srce i ona će to opet biti, zaključio je Posselt.

Kongres je zaključio predsjednik PEU češke i Moravske dr. Kučera oproštajnim govorom.

Nevenka Nekić, prof.

Predstavljena knjiga Stephana Baiera "Proširenje Europe na Istok"

U Zagrebu, a zatim u Splitu u organizaciji središnjice HPEU i Ogranka Split predstavljen je nova knjiga Stephana Baiera "Proširenje Europe na istok". nakladnik knjige na hrvatskom je "Pan liber" iz Zagreba. O knjizi i autoru na predstavljanju rečeno je između ostaloga sljedeće:

Walter Maria Stojan, direktor Austrijskog kulturnog instituta

Dame i gospodo, čast mi je i drago da danas možemo ovdje promovirati knjigu "Proširenje Europe na Istok" na hrvatskom jeziku koja piše o političkoj problematiki budućnosti. Sutra je praznik Hrvatske i taj praznik je prigoda da se sjetimo što se dogodilo prije 8 godina. Osam godina je mali rok za Boga a dugi rok za čovjeka na svijetu i meni je drago da je danas situacija ovdje drugačija nego prije 8 godina. Danas ovdje možemo govoriti, i ja kao predstavnik Austrije, o budućnosti Hrvatske

kao samostalne države u ujedinjenoj Europi. To je nešto o čemu Hrvatska nije mogla razmišljati 900 godina. Ta nova era je baš početak nove ere, početak trećeg tisućljeća i moja nada kao mladog čovjeka je da ćemo puno novog vidjeti i doživjeti u novom stoljeću. Na kraju bih samo rekao nešto što ste već puno puta čuli a to je da Hrvatska mora biti član Europske unije, da mora ući u Europu. To uvijek kažem i kao Austrijanac i kao hobi-povjesničar. Istina je to a i obratno. Europa mora biti kao Hrvatska i Hrvatska mora učiti nešto o povijesti Europe. Kad se ovdje u Zag-

rebu vidi ili u Splitu Dioklecijanova palača stara 1700 godina, pitam može li se pokazati negdje drugdje u Europi takvu kuću gdje su ljudi živjeli bez ikakvih prekida 1700 godina. I to je Europa koja mora biti i u budućnosti duboko i široko. U tom kontekstu ja bih pozdravio brzi ulazak Hrvatske među članice Europske unije kao sada najjače europske organizacije. G. Baier će vam ispričati kako se radi unutar Europske unije ali i kako to izgleda s vašeg stanovišta i kako da mi nađemo najbrži i najbolji put Hrvatske u Europu. Hvala najljepša.

S predstavljanja knjige u zagrebu u prostorijama Hrvatske paneuropske unije

Stephan Baier, autor knjige - vrlo poštovane dame i gospodo, i u ovom krugu to sigurno mogu reći, dragi hrvatski prijatelji. Velika mi je čast i radost da danas mogu držati ovu knjigu u svojim rukama ne zato što je vezana s mojom osobom nego zato što govori o onim idejama i idealima, o cilju za koje živim i radim. Knjiga je prvi puta izdana kod izdavača Leopolda Stockera u Grazu. Kada je knjiga izašla u svom austrijskom izdanju na njemačkom jeziku tada mi je netko uputio kritiku da je ona previše posvećena Europi katedrala a premalo Europi koncerana. Taj čovjek me je pročitao. Ja doista ne vjerujem u Europu koncerna već u Europu katedrala. Ali mi je drago da se nalazim u dobrom društvu jer je i Robert Schuman, čovjek koji je bio otac Montanske unije, tj. Europske zajednice za ugljen i čelik, prve europske zajednice, također više vjerovao u Europu katedrala. I, budući da je Robert Schuman znao da je Europa prije svega kultura, duh, smisao i identitet, započeo je s praktičnim stvarima, počeo je s gospodarstvom kako bi omogućio ostvarivanje većih europskih ideala. I upravo to činimo ponovno i danas, kada se uvodi zajednička valuta euro. Njena vrijednost nije samo monetarna, nego i u tome što svakom Europljaninu, kod bilo kakvog plaćanja, stavlja jasno pred oči da je on više nego samo građanin svoje nacionalne države, naime da je on prije svega po svom identitetu još nešto - Europljanin.

Prošlih pet godina radio sam kao parlamentarni asistent za zastupnika u Europskom parlamentu dr. Otta von Habsburga. Tada sam upoznao ljude koji zaista vjeruju u euro, u zajedničko tržište, za koje Europa nije više nego velika gospodarska zajednica. To su oni ljudi koji danas u Europskoj uniji nastupaju protiv europskog proširenja na Istok. Oni žele raditi poslove s novo oslobođenim zemljama srednje i istočne Europe. Oni žele trgovati i bogatiti se, ali žele klub bogatih držati zatvorenim i ostaviti izvan njega ostale europske zemlje. Zato sam u ovoj knjizi na njemačkom jeziku pokušao zainteresirati publiku u Njemačkoj i Austriji objasniti da je Europa mogo više od toga, da bi ona, ako ostane mala zajednica samo petnaestak država, bila poput osakaćena tijela kojemu nedostaju udovi. Zato treba pozvati sve Europljane da sudjeluju u toj zajednici. Dosada je Europska unija postigla

mnoge uspjehe, ali sada stoji na raskršću i pred važnim odlukama. Jedna od njih je odlučiti se hoće li Europa u budućnosti biti centralistička ili federalistička. Također stojimo pred odlukom hoće li ta buduća Europa biti vjerna svojim kršćanskim korijenima ili će u budućnosti postati hladna nihilistička tehnokracija. I stojimo pred pitanjem hoće li Europa ostati mali klub bogatih ili će se pretvoriti u pravu paneuropsku zajednicu. Za mir, za slobodu, za pravdu u cijeloj Europi, za budućnost ove Europe presudno je odgovoriti na ova tri pitanja. Ja sam na njih decidirano odgovorio u ovoj knjizi. Ja smatram da Europa treba ostati federalistička, vjerna svojim kršćanskim korijenima, da treba postati velika Europa - Paneuropa.

Zbog toga u ovoj knjizi igra veliku ulogu vaša i naša zemlja Hrvatska, jer bez nje Europa ne može biti cjelovita, bez nje bi u velikom mozaiku velike Europe nedostajao jedan od središnjih kamenčića. Slika ne bi bila lijepa, jer ne bi bila potpuna. Toliko o njemačkom izdanju.

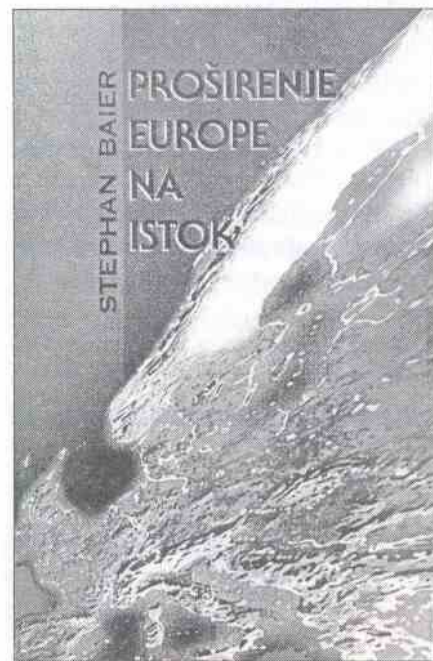
Sada bih htio reći nešto o hrvatskom izdanju za koje sam zahvaljujući dr. Milardoviću mogao napisati predgovor u kojem sam opet želio nešto više reći hrvatskoj publici. U Europskoj uniji ima mnogo neznanja, otpora i predrasuda o Hrvatskoj. Ja sam, zahvaljujući svojim prijateljima iz Paneuropske unije Hrvatske, imao prilike nešto više naučiti o ovoj zemlji, nego pojedini birokrati u Bruxellesu. Oprostite mi, ako bi to zvučalo patetično, ali ja sam kroz to upoznavanje ovu zemlju Hrvatsku, ne samo počeo cijeniti nego i voljeti. Imam jednu veliku molbu na vas sve, na Hrvatsku, molim vas učinite sve što je u vašoj moći da Hrvatska bude takva da nikada ne da za pravo predrasudama, onomu što o njoj tvrde vaši protivnici, nego da potvrdi ono što žele za nju vaši prijatelji. Vaši protivnici kažu da u Hrvatskoj nema demokracije, ljudskih prava, slobode, da je nacionalistička zemlja. Znam da su u krivu, ali znam da su to vrednote za koje se treba uvijek zauzimati. Molim vas, da se uvijek za njih zauzimate da pokažete europsku orijentaciju Hrvatske, da bude jasno da su oni koji tako o Hrvatskoj govore u krivu. Uz takav napor možemo zajednički onda Hrvatsku uvesti u Europsku uniju što je neophodno i za samu Europsku uniju, jer na kraju ona se i

sama mora promijeniti. I to je jedna velika zadaća koju ne možemo ostvariti bez Hrvatske. Na kraju se zahvaljujem svima onima koji su pomogli u stvaranju knjige i u tome da je ona prevedena na hrvatski: svojem austrijskom izdavaču g. Dvorak-Stockeru, svojem hrvatskom izdavaču g. Milardoviću, gđi Veri Vargi koja stoji na čelu hrvatskog Ureda za europske integracije i gđi ministar Ljerki Mintas-Hodak koja je također svojim interesom poduprla izdavanje ove knjige i svojim prijateljima u Hrvatskoj paneuropskoj uniji s kojima već dugo godina krasno surađujem

Wolfgang Dvorak-Stocke, izdavač knjige na njemačkom - dame i gospodo, vrlo se veselim da sam danas ovdje i da je knjiga "Proširenje Europe na Istok" prevedena na hrvatski i sada ovdje predstavljena. Pred dvije godine bio sam u Sarajevu i tada smo razgovarali o mogućnosti da izdamo knjigu o zajedničkoj prošlosti Austrije i Bosne. Danas imamo pred sobom knjigu koja govori o tome da postoji zajednička budućnost pred Austrijom i Hrvatskom. Kad čovjek šeće ulicama Zagreba osjeća da on pripada onoj zajedničkoj srednjoeuropskoj kulturi i da ta zajednička srednjoeuropska kultura danas uistinu živi. Mi ne želimo na sve to danas zaboraviti i ne želimo to zane-mariti ali u budućnosti želimo izdavati knjige koje će nas na to podsjećati.

Hvala.

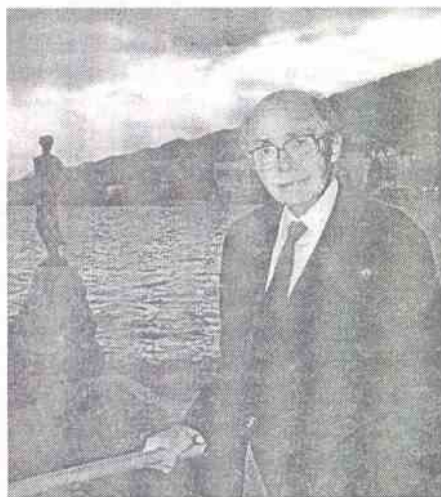
(prevela Jasna Čmelić)

Od 5. do 7. listopada 1999. trajao je posjet nadvojvode Otta von Habsburga Rijeci, Opatiji i Brijunima. Posjet su organizirali Društvo hrvatsko-austrijskoga prijateljstva, Europski pokret Rijeka i Hrvatska paneu-

ropska unija iz Zagreba. Program je bio vrlo dobro odabran i odlično proveden, a obuhvatio je: dolazak Nadvojvode u Trst odakle njega i supru-

Posjet nadvojvode Otta von Habsburga Rijeci, Opatiji i Brijunima

gu princezu Reginu dovozi u Opatiju počasni konzul Republike Austrije u Hrvatskoj gospodin Georg Gavrilović; večera s gradonačelnikom Opatije dr. Axelom Luttenbergerom. Idućega dana 6. listopada Nadvojvoda i supruga razgledavaju riječke znamenitosti, u njihovu čast priređen je prijem u Guvernerovoj palači gdje ih dočekuje župan gospodin M. Brozina i zamjenica Gradonačelnika. Nakon razgledavanja palače priređen je prijem u nazočnosti novinara i Nadvojvoda je dao intervju. Uvečer je Nadvojvoda održao vrlo posjećeno predavanje u dvorani World Trade Centera u Rijeci pod nazivom: "Pancuropa je cijela Europa". Riječka je javnost pokazala izuzetan

interes za izlaganje Nadvojvode, a predavanje je bilo prevedeno na hrvatski jezik. Idućega dana, 7. Listopada, Nadvojvoda i supruga posjetili su Brijune gdje su domaćini priredili i objed nakon kojega se visoki gost oprostio i otputovao.

Sav tisak koji izlazi u Rijeci, pa i razni drugi listovi, javili su opšitno o ovom boravku Nadvojvode i njegove supruge. Od strane HPEU u pratnji Nadvojvode bili su dr. Mislav Ježić, predsjednik HPEU, Stanko Mališa, predsjednik ogranka za Istru HPEU te Nevenka Nekić, dopredsjednica HPEU.

Za HPEU, N. Nekić

TRIBINE

Od izlaska zadnjeg broja "Glasa Panneurope" održano je nekoliko zanimljivih tribina. Tako je Ogranak HPEU u Splitu tijekom ljetnih mjeseci u prostorijama Akademске Udruge u tvrđavi na Gričama organizirao tribinu pod naslovom "Hrvatske težnje za približavanjem Europskoj uniji iz austrijske perspektive" predavač je bio dr. **Rudolf Bogner**, veleposlanik Republike Austrije, a gost tribine župan Splitsko-dalmatinski prof. dr. **Branimir Lukšić**. Voditelj ove interesantne i dobro posjećene tribine bio je prof. dr. **Ivo Babić**, rektor Sveučilišta u Splitu.

Nešto ranije održano je i predavanje **Carla Gustafa Ströhma** "Politička situacija u Hrvatskoj i na jugoistoku Europe".

Ovaj vrlo aktivni novoosnovani Ogranak predstavio se i u Zagrebu knjigom fra **Bože Vulete** i s. **Rebeke Anić** "Na putu mira" iz Franjevačkog instituta za kulturu mira.

Više zanimljivih tribina održano je u Zagrebu u središnjici HPEU. **Vladimir Gruđen**, predstojnik klinike za psihološku analizu govorio je o stresu kao svakidašnjoj pojavi, a **Zvonimir Šikić**, pro-

fesor matematičke logike, filozofije matematike i filozofije znanosti zagrebačkog sveučilišta govorio je o temi "Ususret novom mileniju – kada i zašto".

Još jednu zanimljivu temu o odnosu fizike i filozofije mogli su čuti naši članovi i drugi sudionici na tribini pod nazivom "Deterministički kaos". Poblje, bilo je riječi o determinizmu u fizici i utjecaju na filozofiju. Posebno determiniz-

mu u klasičnoj mehanici i otkriću determinističkog kaosa te smislu i dosezima prediktabilnosti. O ovoj temi govorio je dr. **Krunoslav Pisk**, znanstveni savjetnik u Institutu "Ruđer Bošković".

Imali smo prilike prisustvovati i predstavljajući dvije nove knjige i to knjige "Narančasti cvijet" autorice iz Mostara **Marine Kljajo-Radić** i knjige "Vukovarske elegije" autorice **Nevenke Nekić**.

Tribina Ogranka HPEU Split na temu "Hrvatske težnje za približavanjem Europskoj uniji iz austrijske perspektive". predavač je bio dr. Rudolf Bogner, veleposlanik Republike Austrije.

Izložbe

Izložba **Marije Delić-Suzak** održana je u prostorijama HPEU u vremenu od 24.5. do 24.6.1999. Marija Delić-Suzak diplomirala je na pedagoškoj akademiji u klasi profesora Mladena Veže. Radila je kao nastavnik likovne kulture u Zagrebu. Od 1985. sudjeluje na brojnim skupnim izložbama, jedanaest nastupa, te samostalno izlaže također na jedanaest izložaba. Ova izložba u HPEU pod nazivom **"Andeli i pejzaži"** predstavila je slikaricu u raznim tehnikama: ulje na platnu, kombinirana tehnika i akvareli. Predgovor za katalog pisao je

prof. Stanko Špoljarić, kustos Umjetničkoga paviljona u Zagrebu koji je izložbu ujedno i otvorio uz predgovor Nevenke Nekić, stalne voditeljice ovih aktivnosti. U katalogskom predgovoru on ističe: "Jer Marija Suzak je umjetničkim iskustvom, zrelošću kreativnoga naboja našla pravu mjeru deskriptivnosti, koja ne narušava fluiditet likova. Andela donosi s prevladavajućim stavom adoracije kojim slika dobiva sakralni karakter i prožetost lirskom konotacijom, blistavošću kojom je zaustavljen treptaj i oplemenjeno zemno." U pri-

godnom programu nastupili su glazbenici Domagoj Ivanović, student Muzičke akademije u Zagrebu, violonist u klasi profesora Silvana Kuzmina. Za glasovirom je bila studentica glasovira u klasi profesora Krpana s iste Akademije, Petra Gilming. Također je nastupio i violonist, učenik trećeg razreda Srednje glazbene škole "Vatroslav Lisinski" Mislav Vuđan kojeg je za glasivirom pratio brat Vatroslav Vuđan. Izvodila su se djela Baccinija, Duseka, Beethovena i Glinke.

Izložba akvareliranih crteža **Mirjane Ivanišević** održana je od 2.7. do 29.7.1999. To je prva samostalna izložba ove splitske slikarice u Zagrebu koja je do sada imala sedam samostalnih i više skupnih izložaba. O njeu slikarstvu pisali su Ivo Babić, Stanko Špoljarić, Ive Šimat Banov i drugi. U predstavljanju kritičari su isticali njenu neakademsku osebnost, intimizam, iskrenost, tišinu, prisnost i jednostavnost. Izložbu je i ovoga puta otvorio Stanko Špoljarić i uz njega voditeljica Nevenka

Nekić. Pišući u Hrvatskom slovu o ovoj izložbi N. Nekić je istakla: "Pred nama su slike u tehnici akvareliranoga crteža u gotovo minijaturnim dimenzijama, katkada ne veće od dlana ljudske ruke, koliko im je dostatno da pokažu golemu prostranstva mašte i osjećajnosti koje bi bile sigurno najznačajnija uporišta ovoga slikarstva."

U četvrtak 21. listopada 1999. otvorena je u prostorijama HPEU izložba suvremenoga slikara srednje generacije **Branka Vujanovića**. Izloženo je dvadeset radova kombiniranom tehnikom (akvareli, gvaš, grafika, tuš) nadrealističkoga sadržaja.

Slikar grafičar Branko Vujanović završio je Likovnu akademiju u Zagrebu 1960. u klasi prof. Ive Šebalja.

Postdiplomsko usavršavanje grafičke tehnike proveo je u radionici Marijana Detonija. Izlagao je na mnogim izložbama u inozemstvu i domovini i dobitnik je značajnih nagrada. Velika je raznolikost likovne djelatnosti Branka Vujanovića: od radova u akvarelu, grafičkim tehnikama, gvašu, medaljerstvu, ulju, temperi, do ilustracija i opreme knjiga grafičkog dizajna i dekorativnog slikarstva. Ovaj puta izložio je slike nadrealističkoga sadržaja koje do sada nisu bile izlagane, malih formata, radene u lirskoj improvizaciji poput sna i nježnih asocijacija.

Od ponedjeljka 15. studenoga 1999. otvorena je izložba **Jerka Fabkovića (1901.-1974.)** u HPEU jedna u nizu koje se redovito priređuju u našim prostorima. Ovaj pomalo zaboravljeni slikar (ako ne računamo tri izložbe u novije vrijeme), spada u red onih hrvatskih slikara koji su potisnuti u pozadinu javnosti kao nepoćudni bivšem režimu, ili pak nedovoljno atraktivni u današnje vrijeme. Jerko Fabković rođen je u Zagrebu gdje i studira na Umjetničkoj akademiji 1920.-1922. i potom od 1924.-1926. u klasi profesora Bele Čikoša i Vladimira Becića. U međuvremenu od 1922.-1924. studira povijest umjetnosti u Münchenu kod profesora Heinricha Wölfflina. Na Fabkovićev rad najviše su utjecali Meštrović, Kljaković i Becić, a od svjetskih majstora renesansni velikani poput Michelangela. Njegova platna su odjek novovjekog klasicizma i odlikuje ih monumentalnost, dok se u izloženim pejzažima i portretima očituje studioznost i prigušena paleleta.

Nevenka Nekić

SIEMENS

*Radostan Božić
i blagoslovljenu
2000. godinu
želi Vam
Hrvatska paneuropska unija*

*Čast nam je pozvati Vas na Božićni domjenak Hrvatske paneuropske
unije u utorak 28. prosinca 1999. godine.*

*Sveta misa u Katedrali počinje u 18 sati, a nakon mise priredit
ćemo domjenak za članove i goste Hrvatske paneuropske unije
u našim prostorijama u 19 sati.*

Radujemo se Vašem dolasku

Nakladnik: HRVATSKA PANEUROPSKA UNIJA

Ovaj broj pripremili su:

Božica Barišić, Jasna Čmelić i Željko Obad

Uredništvo: Zagreb, Jurišićeva 1a, telefoni: 385/1/48 13 435, 48 13 451, faks: 48 13 453

E-mail: hpeu@zg.tel.hr

Tisak: DAROLIM • Preprema kolora: SPOMIK d.o.o. • Računalna priprema: Jelena Obad